

Paper

Ontwikkelingen rente Wlz zorginstellingen 1994-2018

Annemieke Vermeulen

November 2019

Inhoud

Samenvatting 3

1. Inleiding 3

2. Beschrijving van het onderzoek 4

- 2.1 Populatie 4
- 2.2 Onderzoeksmethode 5
- 2.3 Bronnen 5
- 2.4 Opmerkingen bij de tabellen en figuren 7
- 2.5 Representativiteit uitgevoerde analyses 8

3. Financiële kengetallen 9

- 3.1 Verdeling balans passiva naar sector 9
- 3.2 Kort- en langlopende leningen naar sector 10
- 3.3 Kapitaallasten naar sector 10

4. Lang krediet 11

- 4.1 Spreiding van rente lang krediet 11
- 4.2 Kapitaalmarktrente 13
- 4.3 Rente lang krediet naar sector 13
- 4.4 Rente lang krediet naar grootteklasse totale bedrijfsopbrengsten 15
- 4.5 Rente lang krediet naar looptijd van de lening 16
- 4.6 Rente lang krediet naar solvabiliteit, weerstandsvermogen en rentabiliteit 17
- 4.7 Rentelasten lang krediet 18

5. Kort krediet 19

- 5.1 Rente Euribor en normrente NZa voor kort krediet 19
- 5.2 Rente Euribor, jongste 10-jarige staatslening en 10-jaars IRS Euro 20

6. Conclusie 21

7. Tabellenbijlage 23

- 7.1 Tabellen bij hoofdstuk 2 23
- 7.2 Tabellen bij hoofdstuk 3 24
- 7.3 Tabellen bij hoofdstuk 4 25
- 7.4 Tabellen bij hoofdstuk 5 33

Literatuur en bronnen 34

Begrippen 34

Trefwoorden 37

Afkortingen 37

Samenvatting

Afgelopen jaren ontvingen Wlz- en voorheen AWBZ-zorginstellingen een gegarandeerde vergoeding voor hun kapitaallasten van zorgvastgoed via het wettelijk budget. Tot de kapitaallasten worden financiële lasten (waaronder rentelasten), afschrijvingen en kosten van huur en lease van kapitaalgoederen gerekend. Vanaf 2012 moeten zorginstellingen integrale tarieven hanteren waarbij een vergoeding is inbegrepen voor de kapitaallasten. In combinatie met prestatiebekostiging loopt een zorginstelling hierdoor het risico dat kapitaallasten niet volledig worden gedekt als niet 100 procent van de geplande omzet wordt gehaald. Het is belangrijk dat de tarieven gebaseerd worden op een reële vergoeding van de rentelasten. In dit rapport wordt de ontwikkeling in de afgelopen vijftientig jaar geschetst van de werkelijke rentepercentages en rentelasten. Verder wordt het verschil bekeken tussen de werkelijke rente en de kapitaalmarktrente.

De rentepercentages waarvoor zorgconcerns langlopende leningen afsluiten verschillen sterk. De spreiding van deze rentepercentages is sinds de introductie van de rentenormering in 1996 afgenomen, maar neemt vanaf 2011 weer toe. Vanaf 2007 wordt de afstand tussen de afgesloten rentepercentages en de kapitaalmarktrente steeds iets groter. Hierbij liggen de afgesloten rentepercentages boven de kapitaalmarktrente.

Tussen afgesloten rentepercentages en sector is geen duidelijk verband zichtbaar. Er is wel een mogelijke relatie met de grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten. Zo is zichtbaar dat vanaf 2012 de kleine zorgconcerns leningen met hogere rentes hebben afgesloten dan de overige zorgconcerns. In de uitkomsten van dit onderzoek lijkt de looptijd in jaren van de lening tevens van invloed op het gerealiseerde rentepercentage. Bij alle Wlz-zorginstellingen stijgt het rentepercentage mee met de lengte van de oorspronkelijke looptijd van de leningen. Dit met uitzondering van de leningen met een oorspronkelijke looptijd minder dan 5 jaar, die een hoger gemiddeld rentepercentage kennen dan de leningen met een oorspronkelijke looptijd van 5 tot 10 jaar.

De populatie in dit onderzoek bestaat uit zorgconcerns die als hoofdactiviteit Geestelijke Gezondheidszorg met overnachting (GGZ), Gehandicaptenzorg (GHZ) en Verpleeghuis- en Verzorgingshuiszorg (V&V) hebben en die geheel of gedeeltelijk gefinancierd worden vanuit de Wlz; de Wlz-zorginstellingen. De Wlz-zorginstellingen uit de steekproef hebben gezamenlijk 29,6 miljard euro aan totale bedrijfsopbrengsten en vertegenwoordigen daarmee 92,37 procent van de totale bedrijfsopbrengsten van alle zorginstellingen met eerder genoemde hoofdactiviteit.

1. Inleiding

Voor de beleidsontwikkeling van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is er behoefte aan inzicht in de ontwikkeling, over de afgelopen vijftientig jaar,

van de werkelijke rentelasten van zorginstellingen die geheel of grotendeels gefinancierd worden vanuit de Wlz.

Aanleiding voor deze vraag is de afschaffing van het zogenaamde bouwregime per 1 januari 2009 en de introductie van integrale tarieven inclusief kapitaallasten per 1 januari 2012. Voor de afschrijvingskosten zijn nieuwe termijnen vastgesteld. Voor de vergoeding van de rentelasten moeten nieuwe rentepercentages worden vastgesteld. Voor 2018 wordt gerekend met een rente van 4,65 procent voor zowel de normatieve huisvestingscomponent (NHC) als voor de normatieve inventaris component (NIC)¹⁾.

Het ministerie van VWS heeft daarom het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gevraagd om tabellen en figuren samen te stellen die inzicht geven in de relatie van de door de Wlz-zorginstellingen werkelijk betaalde rente met de algemene kapitaal- en geldmarkt-rente. Dit rapport is een herhaling van eerdere onderzoeken, waarbij de resultaten in dit rapport zijn gebaseerd op recente jaarrekeningen van 2018. Het laatste onderzoek was op basis van de jaarrekeningen van 2017.

In dit onderzoek is de ontwikkeling van de rente van langlopende leningen bekeken over de jaren 1994–2018. Deze analyses zijn gebaseerd op de gegevens over leningen die zorgconcerns tot eind 2018 zijn aangegaan. Naast de afgesloten rentepercentages zijn ook de looptijd van de leningen en de grootte van de totale bedrijfsopbrengsten van het zorgconcern in het onderzoek meegenomen. Afzonderlijke analyses zijn uitgevoerd voor de sectoren Geestelijke Gezondheidszorg met overnachting (GGZ), Gehandicaptenzorg (GHZ) en Verpleeghuis- en Verzorgingshuiszorg (V&V).

2. Beschrijving van het onderzoek

2.1 Populatie

De populatie in dit onderzoek bestaat uit zorgconcerns die als hoofdactiviteit Geestelijke Gezondheidszorg met overnachting (GGZ), Gehandicaptenzorg (GHZ) en Verpleeghuis- en Verzorgingshuiszorg (V&V) hebben en die geheel of gedeeltelijk gefinancierd worden vanuit de Wlz; de Wlz-zorginstellingen. Hierbij moet worden vermeld dat enkele zorgconcerns uit de GGZ-populatie in dit onderzoek geheel of gedeeltelijk Zvw-gefinancierd zijn en dus geen Wlz-financiering ontvangen, maar wel worden meegenomen. De cijfers over de Wlz-zorginstellingen worden vervolgens vergeleken met de cijfers over Thuiszorg (T) en Ziekenhuiszorg (ZKH). Tot de Ziekenhuiszorg (ZKH) behoren de universitaire medische centra (UMC's), algemene ziekenhuizen en categorale ziekenhuizen inclusief revalidatie-instellingen.

¹⁾ NZa, Beleidsregels BR/REG-18148, Normatieve huisvestingscomponent (NHC) en normatieve inventaris component (NIC) gespecialiseerde ggz, forensische zorg en langdurige zorg, 2018.

2.2 Onderzoeksmethode

Voor de berekeningen van de uitkomsten vormen de overzichten van langlopende leningen per zorgconcern uit de jaarrekeningen de basis. Wlz-zorginstellingen zijn conform de regeling jaarverslaggeving verplicht om deze overzichten op te nemen in de jaarrekening. Per lening worden gegevens verstrekt over o.a. werkelijk betaalde rente, hoofdsom, looptijd, restschuld en aflossingen. Het voor dit onderzoek samengestelde bestand met leningengegevens is afkomstig uit de door zorgconcerns gedeponeerde jaarrekeningen bij het CIBG via het portaal DigiMV. Op basis van dit bestand zijn diverse analyses uitgevoerd.

Voor de vergelijking van de gegevens per lening met de uitkomsten uit de statistiek Zorginstellingen van het CBS zijn de individuele leningengegevens per zorginstelling geaggregeerd naar het niveau van het totale zorgconcern. Dit is nodig omdat de gegevens uit de statistiek Zorginstellingen alleen op het niveau van de totale zorgconcerns beschikbaar zijn. De indeling van de individuele leningengegevens van een zorgconcern naar sector en naar grootte van de totale bedrijfsopbrengsten van het zorgconcern volgt uit de koppeling per zorgconcern met de microdata uit de statistiek Zorginstellingen via het Zorgeenhedenregister van het CBS. In dit Zorgeenhedenregister zijn alle zorgconcerns naar hoofdactiviteit ingedeeld in een klasse van de StandaardBedrijfsindeling (SBI) 2008.

2.3 Bronnen

Overzicht langlopende leningen uit jaarrekeningen (CIBG)

Zorginstellingen die geheel of gedeeltelijk gefinancierd worden uit de Zvw of de Wlz (voorheen de AWBZ) moeten vanaf 2007 ieder jaar verantwoording afleggen over de manier waarop zij hun geld besteden. Die verantwoording doen ze aan de hand van de 'Jaarverantwoording Zorg en Jeugd', die door het CIBG wordt verzameld. De Jaarverantwoording bestaat o.a. uit een (model)jaarrekening en kwantitatieve variabelen in het portaal DigiMV. DigiMV bevat tevens een sectorspecifieke opvraag (bijv. productiegegevens) en gegevens over langlopende leningen.

De aangeleverde gegevens uit het onderdeel 'overzicht langlopende leningen' zijn naar een database overgebracht. In het overzicht langlopende leningen geeft het zorgconcern aan welke leningen gedurende het jaar zijn afgesloten en/of afgelost. Van leningen die in eerdere jaren zijn afgesloten, wordt de datum van afsluiting, het rentepercentage en de resterende looptijd opgegeven. Tussentijdse rentewijzigingen worden meestal direct in het overzicht aangepast. De afsluitingsdatum blijft daarbij in vrijwel alle gevallen ongewijzigd, evenals de (totale) looptijd van de lening.

Gaafgemaakte DigiMV-data (CBS)

Vanaf 2015 wordt de voormalige AWBZ-zorg gefinancierd uit andere wetten: de Wet langdurige zorg (Wlz), Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Zorgverzekeringswet (Zvw) en Jeugdwet. De opbrengstenstructuur van zorginstellingen is daardoor gewijzigd en om die reden is bij de statistiek Zorginstellingen overgegaan op een volledige dekking van de beschouwde populaties inclusief privaatgefinancierde zorg. Van de kleine ondernemingen²⁾ worden vanaf 2015 slechts enkele variabelen omtrent werknemers en

²⁾ Ondernemingen met minder dan 10 werknemers óf bedrijfsopbrengsten van minder dan 700 000 euro óf totaal activa van minder dan 350 000 euro.

zelfstandigen gepubliceerd. Verder worden vanaf 2015 de dagbehandelcentra voor geestelijke gezondheidszorg (GGZ) niet meer in de statistiek zorginstellingen beschreven, maar meegenomen in de statistiek zorgpraktijken bij het onderdeel praktijken van psychiaters en dagbehandelcentra voor de GGZ. Hierdoor wordt bij de statistiek Zorginstellingen voor de GGZ vanaf 2015 uitsluitend de populatie GGZ met overnachting gevolgd.

Het CBS heeft vanaf 2006 geaggregeerde statistieken samengesteld over zorginstellingen op basis van DigiMV-data (zie literatuur en bronnen). Waar nodig is de data door het CBS op basis van diverse controles gecorrigeerd en/of aangevuld. Zorginstellingen zonder DigiMV-opgave zijn in de statistiek verwerkt door ophoging van de beschikbare data. Voor 2015 ging dit op basis van het wettelijk budget, vanaf 2015 gaat dit op basis van de banengegevens van de Polisadministratie van de Belastingdienst en het UWV.

Zorginstellingen worden in de DigiMV-data op concernniveau weergegeven. Naast de hoofdactiviteit van het concern worden ook alle nevenactiviteiten meegenomen in de statistische beschrijving. Dit betekent bijvoorbeeld dat een concern dat naast een ziekenhuis ook een klein verpleeghuis heeft, in zijn geheel op basis van hoofdactiviteit als ziekenhuis is getypeerd.

De doelpopulatie van dit rapport bestaat uit zorgconcerns met de volgende klasse van de StandaardBedrijfsindeling (SBI) 2008 uit het Algemeen Bedrijfsregister (ABR):

2.3.1 Aantal zorgconcerns per SBI-klasse, 2018

	Hoofdactiviteit	Aantal zorgconcerns
86101 t/m 86103	Ziekenhuiszorg (ZKH)	85
86104	Geestelijke gezondheidszorg (GGZ) met overnachting	138
8720 + 87301	Gehandicaptenzorg (GHZ)	409
8710 + 87302 + 88101	Verpleeghuiszorg, Verzorgingshuiszorg en Thuiszorg (VVT)	976

Bij de indeling naar sectoren wordt uitgegaan van de Standaard Bedrijfsindeling (SBI) zoals die wordt gehanteerd in de StatLinetable 'Zorginstellingen; financiën en personeel naar SBI' (zie literatuur en bronnen). In deze StatLinetable wordt verpleging, verzorging en thuiszorg (VVT) als één sector gerekend. Om voor dit rapport toch gegevens voor de V&V enerzijds en de thuiszorg anderzijds te berekenen, is deze sector gesplitst. VVT-concerns zijn in de sector thuiszorg geplaatst als de hoofdactiviteit volgens de SBI-typering thuiszorg is en meer dan 50 procent van het totale Wlz-budget van het concern bestaat uit Wlz-budget extramurale verpleging en verzorging. De overige concerns zijn toegerekend aan de sector V&V. In enkele gevallen wordt n.a.v. analyse-uitkomst en/of beschikbare aanvullende bron-gegevens de typering handmatig aangepast. Voor de verdeling van 2018 is gebruik gemaakt van de Wlz-budgetten van 2017 omdat de benodigde details voor de splitsing niet meer beschikbaar zijn bij de Wlz-budgetten over 2018.

Geld- en kapitaalmarktrente (DNB)

De Nederlandsche Bank (DNB) publiceert op de eigen website diverse reeksen met rentetarieven. Voor dit onderzoek is de Euribor/Aibor (eenmaands, driemaands en twaalfmaands) gebruikt ter vergelijking van de kortlopende rente. Voor vergelijking van de langlopende rente zijn de kapitaalmarktrentes van de 'jongste tienjarige staatslening' en

de '10-jaars Euro Interest Rate Swap' (IRS) opgenomen. Hiernaast zijn ook de gemiddelde rentes van de korte en middellange staatslening meegenomen.

De Euribor rentetarieven worden in de financiële wereld gebruikt voor het vaststellen van rentes voor allerlei afgeleide producten, zoals hypotheeken, leningen, spaarrekeningen en renteswaps. Bij hypotheeken, leningen en spaarrekeningen met een korte rentevaste periode, is de hoogte van de bijbehorende rente daardoor nauw verbonden met de renteontwikkeling van het Euribor tarief met een vaste opslag.

Als maatstaf voor de kapitaalmarktrente wordt vaak naar staatsleningen gekeken. Gezien het lage debiteurenrisico (risico dat er niet betaald wordt) bij een Nederlandse staatslening, geldt dit tarief vaak als een soort basistarief. Leningen met hogere risico's kennen dan een renteopslag voor dat hogere risico, waarbij geldt dat de opslag hoger wordt naarmate het debiteurenrisico hoger wordt. Tevens wordt, normaal gesproken, de rente hoger bij een langere looptijd. Ook bij hypotheeken en consumptieve leningen is de kapitaalmarktrente belangrijk. Zo bewegen de hypotheekrente en de leenrente bij leningen met een langere renteperiode vaak mee met de kapitaalmarktrente.

De renteswap (Interest Rate Swap of IRS) is een ruiltransactie die geschiedt op een internationale financiële markt. Hierbij ruilen partijen de rentebetalingen gedurende de looptijd, of een deel van de looptijd, tegen elkaar. Na het verstrijken van deze tijd worden ze weer teruggenomen, zodat bijvoorbeeld het koersrisico wordt uitgesloten en beide partijen kunnen profiteren van een comparatief voordeel dat een van de partijen geniet. De koper van een renteswap probeert zich tegen (rente)risico's te beschermen. De koper kan zo kiezen om een lopende lening tegen een variabele rente niet om te zetten in een nieuwe lening, maar met de swap het renterisico af te dekken. In dit rapport wordt uitgegaan van de 10-jaars Euro Interest Rate Swap.

2.4 Opmerkingen bij de tabellen en figuren

Betekenis jaren in figuren

De in dit onderzoek getoonde overzichten van rentepercentages naar jaren zijn gebaseerd op de overzichten van langlopende leningen uit de jaarrekeningen van het verslagjaar 2018. De jaren verwijzen hierin naar het jaar waarin een lening is afgesloten. Dit jaar komt niet altijd overeen met het jaar waarin het huidige rentetarief is ingegaan. Reden hiervoor is dat in de meeste gevallen de afsluitingsdatum en looptijd bij tussentijdse rentewijzigingen niet worden aangepast in het overzicht.

Bronvermelding

De bronvermelding bij de figuren en tabellen verwijst naar de gebruikte data voor het samenstellen van de specifieke figuur of tabel. Indien alleen gegevens uit de 'overzichten langlopende leningen' van de jaarrekeningen 2018 zijn gebruikt, bijvoorbeeld in een overzicht van de gemiddelde rentepercentages naar jaren, wordt de bron 'jaarrekeningen 2018' vermeld. In geval van aanvulling met populatiegegevens uit de statistiek Zorginstellingen, bijvoorbeeld bij gebruik van 'totale bedrijfsopbrengsten', is de bronvermelding 'CBS' opgenomen. De bron 'DNB' verwijst naar de rentetarieven voor de Euribor (rente kort krediet) en/ of de korte (3-5 jaar), middellange (5-8 jaar) en tienjarige staatsleningen (rente lang krediet). Tenslotte verwijzen de bronnen 'Wallich & Matthes' en 'Zanders' naar

de overzichten van de 10-jarige IRS Euro. Tot en met 2016 ontving het CBS voor het opstellen van dit rapport data over de 10-jarige IRS Euro van obligatiehandelaar Wallich & Matthes. Vanaf 2017 is gebruik gemaakt van de economische overzichten van Zanders Treasury & Finance Solutions.

Totale populatie of steekproef?

De grafieken en tabellen in hoofdstuk 3 beschrijven de totale populatie zorginstellingen voor de sectoren ZKH, GGZ, GHZ, V&V en Thuiszorg inclusief ophogingen (zie ook tabel 2.3.1). Voor een groot deel van deze instellingen zijn leningengegevens beschikbaar uit de overzichten van langlopende leningen uit de jaarrekeningen. De resultaten in de hoofdstukken 4 en 5 zijn gebaseerd op deze leningengegevens uit de jaarrekeningen en beschrijven niet de totale populatie, maar alleen een representatieve steekproef. Enige uitzondering hierop is tabel 7.3.9 waarin de berekende rentelasten op basis van de gegevens uit de jaarrekeningen zijn opgehoogd tot populatietotalen.

2.5 Representativiteit uitgevoerde analyses

De analyses van de hoofdstukken 4 en 5 zijn uitgevoerd op jaarrekeningen van 469 Wlz-zorginstellingen (GGZ, GHZ en V&V en exclusief T). Deze Wlz-zorginstellingen uit de steekproef hebben gezamenlijk 29,6 miljard euro aan totale bedrijfsopbrengsten en vertegenwoordigen 92,37 procent van de totale bedrijfsopbrengsten van alle concerns in de SBI klassen GGZ met

2.5.1 Representativiteit onderzoek naar sector, 2018

	Aantal zorgconcerns			Totaal bedrijfsopbrengsten			Totaal eindstand (restschuld) langlopende leningen, incl. aflossingsverplichtingen langlopende leningen		
	Lening-gegevens uit jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal	Lening-gegevens uit jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal	Lening-gegevens uit jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal
	aantal			mln euro					
ZKH	82	3	85	28 904	252	29 156	10 749	59	10 808
GGZ	59	79	138	5 327	539	5 866	1 584	11	1 595
GHZ	145	264	409	9 273	607	9 880	2 529	40	2 569
V&V	265	83	348	14 972	1 297	16 269	5 391	4	5 395
T	31	597	628	751	1 299	2 050	21	51	72
Totaal WLZ (excl. ZKH en T)	469	426	895	29 572	2 443	32 015	9 504	55	9 559
Totaal (incl. ZKH en T)	582	1 026	1 608	59 227	3 994	63 221	20 274	165	20 439
	%								
ZKH	96,47	3,53	100,00	99,14	0,86	100,00	99,45	0,55	100,00
GGZ	42,75	57,25	100,00	90,81	9,19	100,00	99,31	0,69	100,00
GHZ	35,45	64,55	100,00	93,86	6,14	100,00	98,44	1,56	100,00
V&V	76,15	23,85	100,00	92,03	7,97	100,00	99,93	0,07	100,00
T	4,94	95,06	100,00	36,63	63,37	100,00	29,17	70,83	100,00
Totaal WLZ (excl. ZKH en T)	52,40	47,60	100,00	92,37	7,63	100,00	99,42	0,58	100,00
Totaal (incl. ZKH en T)	36,19	63,81	100,00	93,68	6,32	100,00	99,19	0,81	100,00

Bron: CBS, Jaarrekeningen 2018.

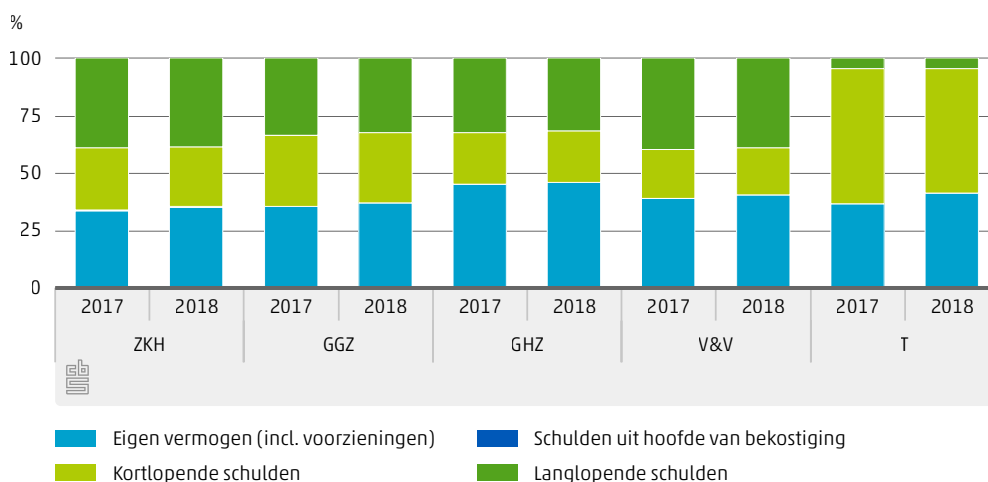
overnachting, gehandicaptenzorg en verzorging- en verpleeghuiszorg. In tabel 2.5.1 is zichtbaar dat voor de meeste sectoren van een voldoende groot aantal zorgconcerns leningengegevens beschikbaar zijn. Voor de GGZ en de GHZ is de respons voor wat betreft het aandeel instellingen lager, maar voor wat betreft het aandeel in de totale bedrijfsopbrengsten is de respons voldoende. Qua aantal zorgconcerns is de dekkinggraad ook bij de thuiszorg laag, maar qua aandeel in de eindstand voldoende. Dit komt doordat kleine thuiszorginstellingen veelal geen langlopende leningen hebben. In tabel 7.1.1 in de bijlage worden de cijfers verder uitgesplitst naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten. Op basis hiervan (tabellen 2.5.1 en 7.1.1) lijkt het goed mogelijk representatieve uitkomsten te publiceren over rentepercentages en rentelasten van Wlz-zorginstellingen.

3. Financiële kengetallen

3.1 Verdeling balans passiva naar sector

De opbouw van de schuldenlast van zorgconcerns kan sterk verschillen. Dit heeft voor een belangrijk deel te maken met het type activa (bezittingen). Een zorgconcern met veel materiële vaste activa, trekt hiervoor veelal langlopende kredieten aan. In geval van meer kortdurende verplichtingen, wordt eerder kortlopend krediet aangetrokken. Dit verschil is duidelijk te zien bij de V&V en de thuiszorg (T). Thuiszorgactiviteiten zijn veelal extramuraal van karakter. Dit betekent dat het aandeel materiële vaste activa (o.a. gebouwen) bij de thuiszorg naar verhouding veel lager is dan bij de V&V, die vooral intramuraal plaatsvindt. In figuur 3.1.1 is zichtbaar dat het aandeel opgenomen kortlopende schulden bij thuiszorgconcerns veel groter is dan bij de overige zorgconcerns. Bij alle sectoren is het aandeel eigen vermogen in 2018 toegenomen. Op de thuiszorg na, is het aandeel langlopende schulden afgenomen ten opzichte van 2017.

3.1.1 Procentuele verdeling balans passiva, 2017-2018

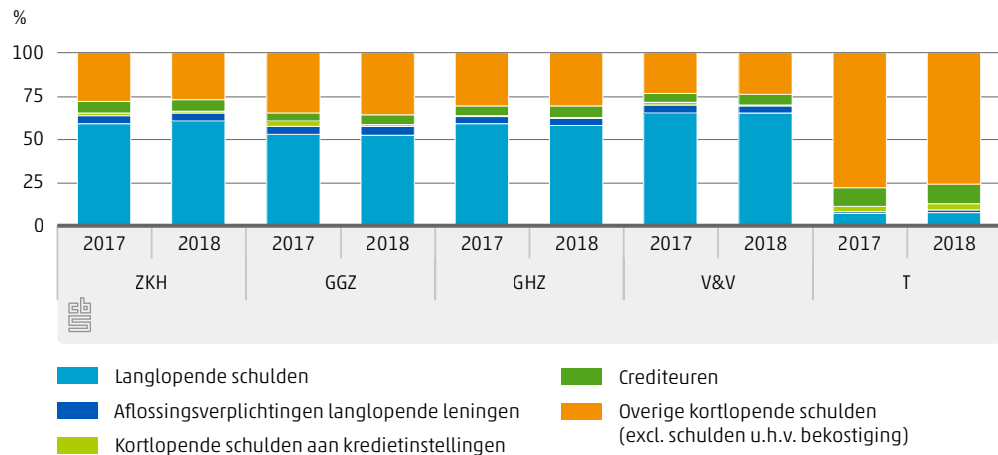

Bron: CBS.

3.2 Kort- en langlopende leningen naar sector

De opbouw binnen de kort- en langlopende leningen is zichtbaar in figuur 3.2.1. Voor de meeste sectoren varieert het aandeel langlopende leningen in 2018 van 52,4 tot 65,5 procent. Een uitzondering vormt de thuiszorg met een kleiner aandeel van 7,7 procent. Alleen bij de GHZ en de thuiszorg is het aandeel kortlopende schulden aan kredietinstellingen toegenomen ten opzichte van 2017. Het onderscheid tussen kort- en langlopende leningen ligt in de jaarrekening op 1 jaar. De langlopende leningen hebben een (resterende) looptijd van langer dan 1 jaar. Deze leningen, die een oorspronkelijke looptijd hebben van langer dan 1 jaar, verschuiven het laatste jaar naar de kortlopende schulden. De aflossingsverplichtingen van langlopende leningen worden in de jaarrekening (en DigiMV) als afzonderlijke post opgenomen onder de kortlopende schulden. Deze aflossingsverplichtingen worden door de zorgconcerns ook meegenomen in het overzicht van langlopende leningen in de jaarrekening. Bij alle sectoren is een toename van de crediteurschuld zichtbaar.

3.2.1 Procentuele verdeling langlopende en kortlopende schulden, 2017-2018

Bron: CBS.

3.3 Kapitaallasten naar sector

Afgelopen jaren ontvingen Wlz- en voorheen AWBZ-zorginstellingen een gegarandeerde vergoeding voor hun kapitaallasten van zorgvastgoed via het wettelijk budget. Tot de kapitaallasten worden financiële lasten (waaronder rentelasten), afschrijvingen en kosten van huur en lease van kapitaalgoederen gerekend. Vanaf 2012 moeten zorginstellingen integrale tarieven hanteren waarbij een vergoeding is inbegrepen voor de kapitaallasten. In combinatie met prestatiebekostiging loopt een zorginstelling hierdoor het risico dat kapitaallasten niet volledig worden gedekt als niet 100 procent van de geplande omzet wordt gehaald. Zie tabel 3.3.1 voor een overzicht van de kapitaallasten van zorgconcerns in 2018. Voor elke zorgsector bedraagt het aandeel van de financiële lasten (waarvan het merendeel rentelasten betreft) in 2018 ongeveer 0,86 tot 1,40 procent van de totale lasten. Dit is een daling ten opzichte van 2017 (1,03 tot 1,75 procent).

3.3.1 Kapitaallasten zorgconcerns naar sector, 2018

	Afschrijvingen	Huur	Financiële lasten	Subtotaal Kapitaallasten	Overige bedrijfslasten	Totale bedrijfslasten (incl. financiële lasten)
mln euro						
ZKH	1 714	161	403	2 278	26 433	28 711
GGZ	224	183	66	473	5 384	5 857
GHZ	426	389	84	899	8 834	9 733
VVT	774	641	208	1 623	16 305	17 928
Totaal	3 138	1 374	761	5 273	56 956	62 229
% aandeel						
ZKH	5,97	0,56	1,40	7,93	92,07	100,00
GGZ	3,82	3,12	1,13	8,08	91,92	100,00
GHZ	4,38	4,00	0,86	9,24	90,76	100,00
VVT	4,32	3,58	1,16	9,05	90,95	100,00
Totaal	5,04	2,21	1,22	8,47	91,53	100,00

Bron: CBS.

Kijkend naar het totale aandeel kapitaallasten in de totale bedrijfskosten van zorgconcerns, komt naar voren dat het aandeel kapitaallasten bij alle sectoren ongeveer even groot is. Bij GGZ-instellingen is het aandeel afschrijvingen in de totale bedrijfskosten het laagst. Bij de sector ZKH is het aandeel afschrijvingen het hoogst en huur het laagst in de totale bedrijfskosten.

4. Lang krediet

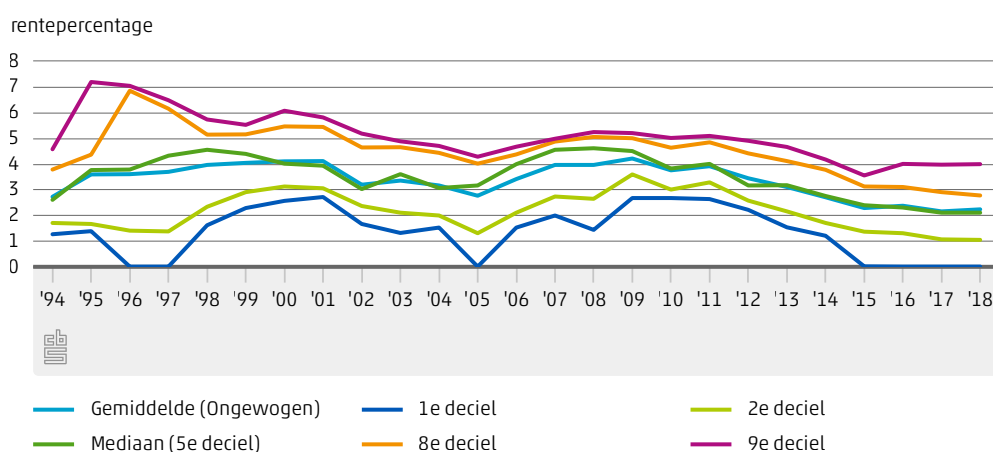
In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de afgesloten rentepercentages bij de langlopende leningen voor de Wlz-zorginstellingen. In deze groep zijn de concerns met hoofdactiviteit ziekenhuiszorg en thuiszorg niet meegenomen. De rentepercentages zijn de werkelijke rentepercentages waarvoor zorgconcerns leningen hebben afgesloten. Deze zijn afkomstig uit het overzicht langlopende leningen uit de jaarrekeningen. In onderstaande figuren verwijzen de jaren naar de afsluitingsdata van de leningen (startdatum van de lening). Belangrijk daarbij op te merken is dat de figuren alleen gebaseerd zijn op leningen die zorgconcerns in 2018 in het overzicht langlopende leningen hebben beschreven. Dat zijn alle langlopende leningen inclusief de aflossingsverplichtingen van deze langlopende leningen. In de jaarrekening en DigiMV worden deze aflossingsverplichtingen van langlopende leningen onder de kortlopende schulden meegenomen.

4.1 Spreiding van rente lang krediet

De spreiding van de afgesloten rentepercentages wordt gegeven aan de hand van een set grenswaarden van de rentepercentages per jaar. Hierbij zijn de rentepercentages van de

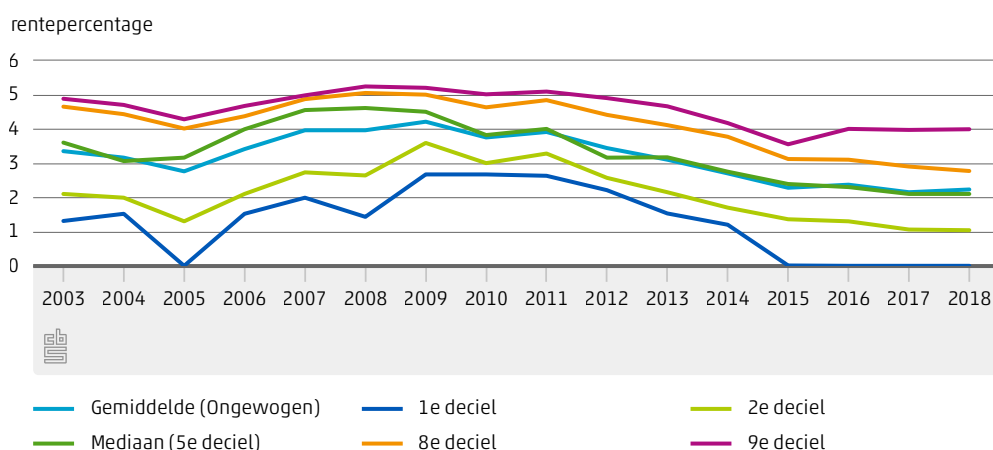
langlopende leningen van de zorginstellingen per jaar gesorteerd van laag naar hoog en vervolgens opgedeeld in 10 gelijke groepen of decielen. De grenswaarden zijn de hoogste waarden van het 1e, 2e, 8e en 9e deciel. Ter toelichting; de grenswaarde van het 8e deciel geeft de waarde aan waarbij 80 procent van de instellingen in dat jaar lager scoort en 20 procent van de instellingen hoger. Het gemiddelde betreft de ongewogen gemiddelde waarde van alle concerns in dat jaar, waarbij iedere individuele zorginstelling even zwaar meetelt. De mediaan (5e deciel) heeft als voordeel boven het gemiddelde dat deze ongevoelig is voor extreme waarden.

4.1.1 Spreiding van rente WLZ-zorgconcerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2018

Bron: CBS, Jaarrekeningen 2018.

4.1.2 Spreiding van rente WLZ-zorgconcerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2018

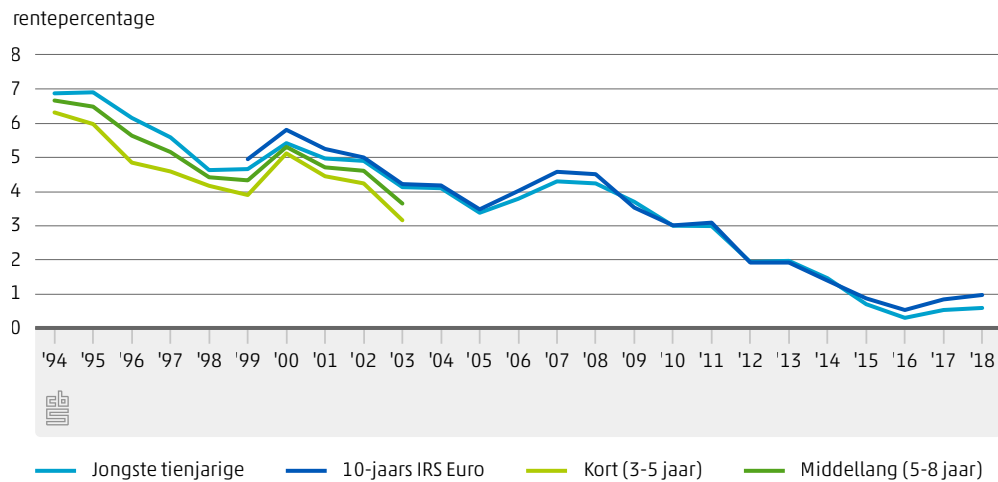

Bron: CBS, Jaarrekeningen 2018.

In figuur 4.1.2 wordt op een recenter deel van de getoonde periode van figuur 4.1.1 ingezoomd. In deze bovenstaande figuren is duidelijk een grote spreiding tussen rentepercentages zichtbaar. Van 2007 tot 2011 was de spreiding lager. Vanaf 2011 neemt de spreiding weer toe. Zie de laatste kolom van tabel 7.3.1 met cijfers over het interdeciel, d.w.z. het verschil tussen 1e en 9e deciel. Voor leningen afgesloten in 2018 was de rente behorende bij de 1e decielgroep 0,00 procent en die bij de 9e decielgroep 3,99 procent.

4.2 Kapitaalmarktrente

4.2.1 Rente jongste tienjarige staatsleningen en 10-jaars IRS Euro

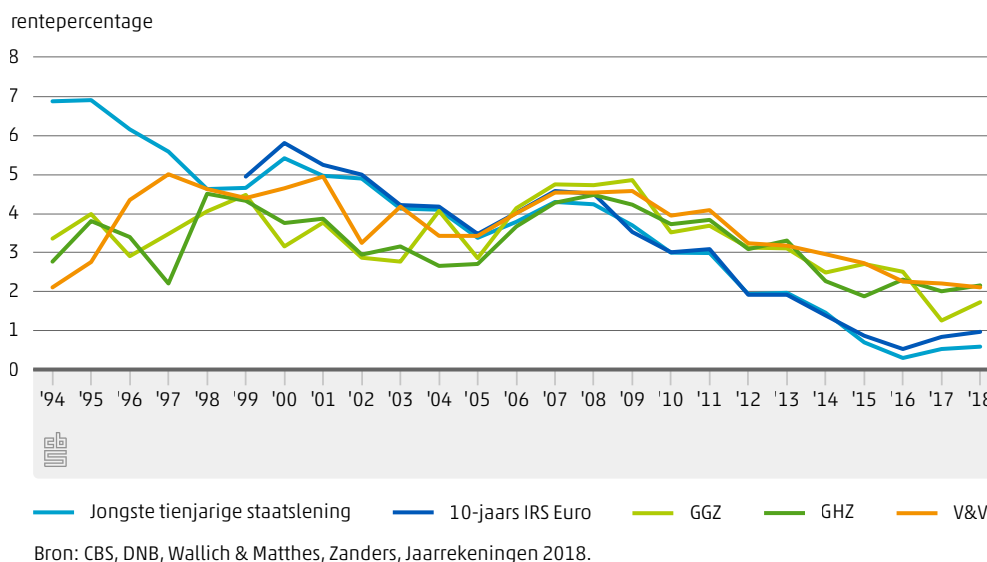
Bron: CBS, DNB, Wallich & Matthes, Zanders.

In figuur 4.2.1 is zichtbaar dat de kapitaalmarktrente, gemeten aan de hand van die van de jongste tienjarige staatslening, sinds 1994 met een hoge waarde van 6,87 procent gestaag is gedaald naar 0,29 procent in 2016 en in 2018 weer licht is gestegen naar 0,58 procent. In de jaren rond 1994 lagen de rentes van de korte, middellange en de tienjarige staatsleningen zeer dicht bij elkaar. Vanaf 1995 zijn de verschillen groter en rond 2000 komen deze tijdelijk weer bij elkaar te liggen. Naast de staatslening is ook het rentetarief van de 10-jaars Interest Swap Rate (IRS) gegeven. Deze tarieven liggen tot 2009 iets boven die van de 10-jarige staatslening, van 2009 tot 2013 lopen ze nagenoeg gelijk. Vanaf 2015 is de IRS weer iets hoger dan het rentepercentage van de 10-jarige staatslening.

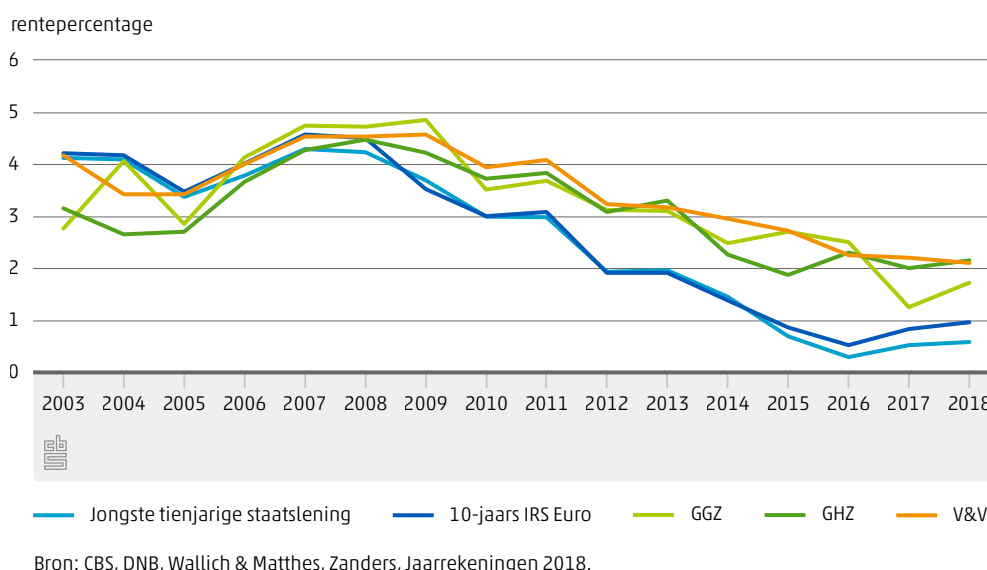
4.3 Rente lang krediet naar sector

De mediane rente waarvoor zorginstellingen leningen hebben afgesloten ligt voor de jaren na 2003 dicht bij de kapitaalmarktrente van de jongste tienjarige staatslening. Van de leningen die voor 1997 zijn afgesloten liggen de door zorgconcerns overeengekomen rentepercentages ver onder de kapitaalmarktrente. In de jaren na 2007 wordt de afstand tussen de afgesloten rentepercentages en de kapitaalmarktrente steeds iets groter. Hierbij liggen de afgesloten rentepercentages boven de kapitaalmarktrente. Zie onderstaande figuren. In figuur 4.3.2 wordt ingezoomd op de jaren 2004–2018.

4.3.1 Mediane rente uit jaarrekeningen 2018, en kapitaalmarktrente

4.3.2 Mediane rente uit jaarrekeningen 2018, en kapitaalmarktrente

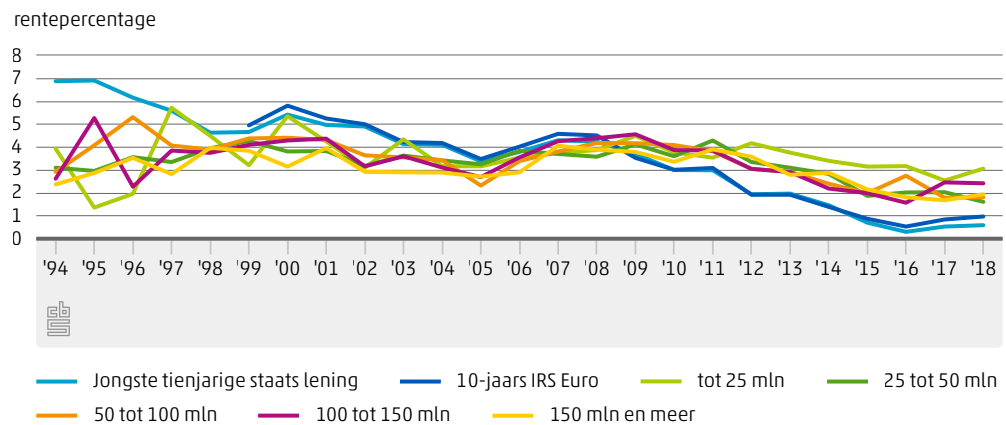
Voor de jaren voor 1997 is een groot verschil zichtbaar tussen de werkelijk betaalde rente en de kapitaalmarktrente. Uit studie van enkele jaarrekeningen uit eerdere jaren (o.a. 2004 en 2005) komt naar voren dat na oprichting van het Waarborgfonds voor de zorgsector in 1999, zorginstellingen diverse leningen opnieuw met borging hebben afgesloten tegen een veel gunstiger rentepercentage. Vermoedelijk zijn de lage rentepercentages in vergelijking tot de kapitaalmarktrente na 1997 deels het gevolg van deze wijzigingen in de leningenportefeuilles door de zorgconcerns.

Overeenkomstig de kapitaalmarktrente is het mediane rentepercentage voor Wlz-zorginstellingen vanaf 2007 sterk gedaald. Het mediane rentepercentage voor de Wlz-zorginstellingen gezamenlijk bedraagt 2,10 procent in 2018. In de jaren 1994 tot en met 2018 is het mediane afgesloten rentepercentage over het algemeen het laagst bij de sectoren GHZ en GGZ. De sector GGZ kent in 2017 en 2018 het laagste mediane rentepercentage. Na een aantal jaren dicht bij elkaar gelegen te hebben, lijken de mediane rentepercentages voor de Wlz-zorginstellingen weer uit elkaar te lopen.

4.4 Rente lang krediet naar grootteklasse totale bedrijfsopbrengsten

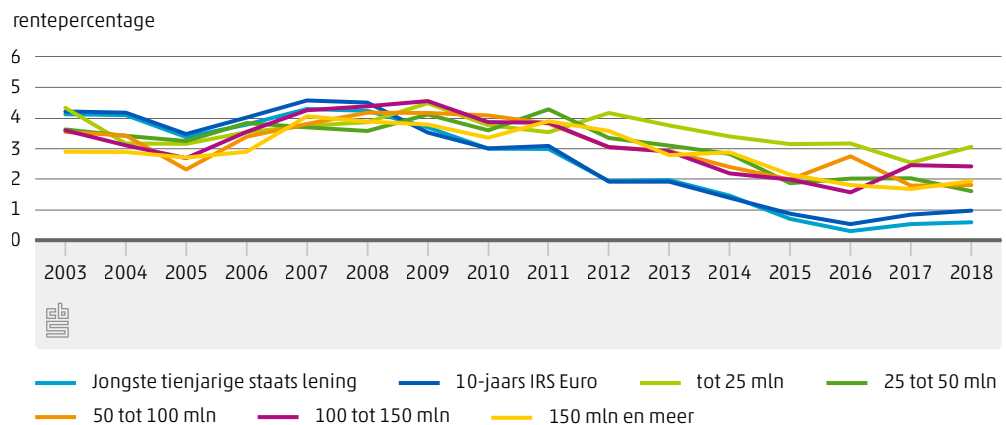
Ook is gekeken naar de relatie tussen de grootte van de bedrijfsopbrengsten van het zorgconcern en de rentepercentages van de afgesloten leningen. In figuren 4.4.1 en 4.4.2 is voor Wlz-zorginstellingen de mediane rente voor de jaren 1994–2018 respectievelijk de jaren 2004–2018 getoond. Hierbij zijn de concerns in vijf groepen verdeeld naar grootte van de totale bedrijfsopbrengsten.

4.4.1 Mediane rente WLZ-zorgconcerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2018 naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten, en kapitaalmarktrente

Bron: CBS, DNB, Wallich & Matthes, Zanders, Jaarrekeningen 2018.

4.4.2 Mediane rente WLZ-zorgconcerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2018 naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten, en kapitaalmarktrente

Bron: CBS, DNB, Wallich & Matthes, Zanders, Jaarrekeningen 2018.

Uit de figuren volgt dat vanaf 2012 de kleine zorgconcerns, met bedrijfsopbrengsten kleiner dan 25 miljoen euro, hogere rentes hebben afgesloten dan de overige zorgconcerns.

4.5 Rente lang krediet naar looptijd van de lening

De gemiddelde rente van leningen met een looptijd van 5 tot 10 jaar bedraagt 2,43 procent voor Wlz-zorginstellingen, terwijl bij leningen met een looptijd van 40 jaar of hoger de gemiddelde rente gelijk is aan 3,65 procent. Opvallend is dat de gemiddelde rente voor leningen met een looptijd minder dan 5 jaar met 2,63 procent hoger is dan de gemiddelde rente van leningen met een looptijd van 5 tot 10 jaar. Bij alle Wlz-zorginstellingen stijgt het rentepercentage mee met de lengte van de oorspronkelijke looptijd van de leningen, met uitzondering van de leningen met een looptijd minder dan 5 jaar, waarbij het gemiddelde rentepercentage hoger ligt dan dat van leningen met een looptijd van 5 tot 10 jaar. Hierbij kan worden opgemerkt dat de begindatum van de huidige rentevaste periode van de lening meer bepalend lijkt voor het gemiddelde rentepercentage, dan de totale looptijd van de lening. De begindatum van de huidige rentevaste periode wordt door de meeste zorginstellingen echter niet toegevoegd aan het overzicht langlopende leningen in de jaarrekening en daarom is het niet mogelijk om deze gegevens toe te voegen aan tabel 4.5.1.

4.5.1 Rente en restschuld eind 2018 uit jaarrekeningen 2018 naar oorspronkelijke looptijd in jaren¹⁾

	Gemiddelde rente (ongewogen)	Mediane rente	Restschuld eind 2018	
	%		mln euro	% aandeel
GGZ	3,17	3,22	1 500	100,00
minder dan 5	2,00	1,00	7	0,47
5 tot 10	1,89	2,07	70	4,67
10 tot 20	2,82	2,75	295	19,67
20 tot 30	3,49	3,56	430	28,67
30 tot 40	3,47	3,73	490	32,67
40 en meer	3,43	3,92	207	13,80
niet bekend	1,72	2,30	1	0,07
GHZ	2,98	3,00	2 343	100,00
minder dan 5	3,56	3,62	17	0,73
5 tot 10	2,81	2,10	32	1,37
10 tot 20	2,84	2,70	573	24,46
20 tot 30	2,93	3,00	719	30,69
30 tot 40	3,04	3,10	763	32,57
40 en meer	3,23	3,44	239	10,20
niet bekend	3,05	3,02	-	0,00
V&V	3,40	3,45	4 602	100,00
minder dan 5	2,51	2,45	8	0,17
5 tot 10	2,41	2,46	96	2,09
10 tot 20	3,04	3,00	1 133	24,62
20 tot 30	3,56	3,66	1 257	27,31
30 tot 40	3,55	3,81	1 451	31,53
40 en meer	3,92	4,00	649	14,10
niet bekend	2,15	2,00	8	0,17
Totaal WLZ (excl. T)	3,24	3,24	8 446	100,00
minder dan 5	2,63	2,67	33	0,39
5 tot 10	2,43	2,25	198	2,34
10 tot 20	2,96	2,85	2 000	23,68
20 tot 30	3,36	3,47	2 406	28,49
30 tot 40	3,39	3,46	2 705	32,03
40 en meer	3,65	3,86	1 095	12,96
niet bekend	2,32	2,60	9	0,11

Bron: Jaarrekeningen 2018.

¹⁾ Uitzonderd leningen afgesloten voor 1994.

4.6 Rente lang krediet naar solvabiliteit, weerstandsvermogen en rentabiliteit

Met behulp van een regressieanalyse is gekeken of er een duidelijk verband is tussen een aantal variabelen van het zorgconcern en de rentepercentages waarvoor leningen zijn afgesloten. Bij iedere analyse is per sector de determinatie-coëfficiënt (R^2) en de significantie bepaald. De R^2 is de determinatie-coëfficiënt en geeft het percentage verklaarde variantie weer. Een R^2 van 0,149 betekent dat 14,9 procent van de variantie in de rente wordt verklaard door de onderzochte variabele. Voor de significantie geldt dat wanneer de significantie onder de 0,05 blijft, verondersteld kan worden dat de uitkomst niet door toeval is ontstaan.

Regressieanalyses zijn uitgevoerd voor de volgende verklarende variabelen: solvabiliteit, weerstandsvermogen en rentabiliteit. Voor de meeste van de hiervoor genoemde variabelen geldt dat deze vooral van invloed kunnen zijn geweest voor leningen die in de laatste jaren zijn afgesloten. De analyse is uitgevoerd op alle in 2018 afgesloten leningen, omdat het effect naar verwachting daar het sterkst zal zijn. Maar ook zijn analyses uitgevoerd op alle leningen die in 2017 en 2018 zijn afgesloten. De solvabiliteit is bepaald als het totaal eigen vermogen gedeeld door het balanstotaal. Het weerstandsvermogen is bepaald als het totaal eigen vermogen gedeeld door de totale bedrijfsopbrengsten. De rentabiliteit is bepaald als het bedrijfsresultaat gedeeld door de totale bedrijfsopbrengsten.

4.6.1 Regressie-analyse naar effect van variabele 2018 op werkelijke rente 2017 en 2018 uit jaarrekeningen 2018 naar sector

	Leningen afgesloten in 2018			Leningen afgesloten in 2017 en 2018		
	Aantal leningen	R^2	Significantie	Aantal leningen	R^2	Significantie
Solvabiliteit						
ZKH	91	0,001	NS	199	0,004	NS
GGZ	15	0,460	<0,01	34	0,048	NS
GHZ	52	0,265	0,000	106	0,249	0,000
V&V	81	0,154	0,000	181	0,132	0,000
Weerstandsvermogen						
ZKH	91	0,036	NS	199	0,002	NS
GGZ	15	0,402	<0,01	34	0,032	NS
GHZ	52	0,146	<0,01	106	0,158	0,000
V&V	81	0,133	<0,01	181	0,089	0,000
Rentabiliteit						
ZKH	91	0,022	NS	199	0,039	<0,01
GGZ	15	0,124	NS	34	0,146	<0,05
GHZ	52	0,025	NS	106	0,004	NS
V&V	81	0,072	<0,05	181	0,041	<0,01

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2018.
NS = Niet Significant.

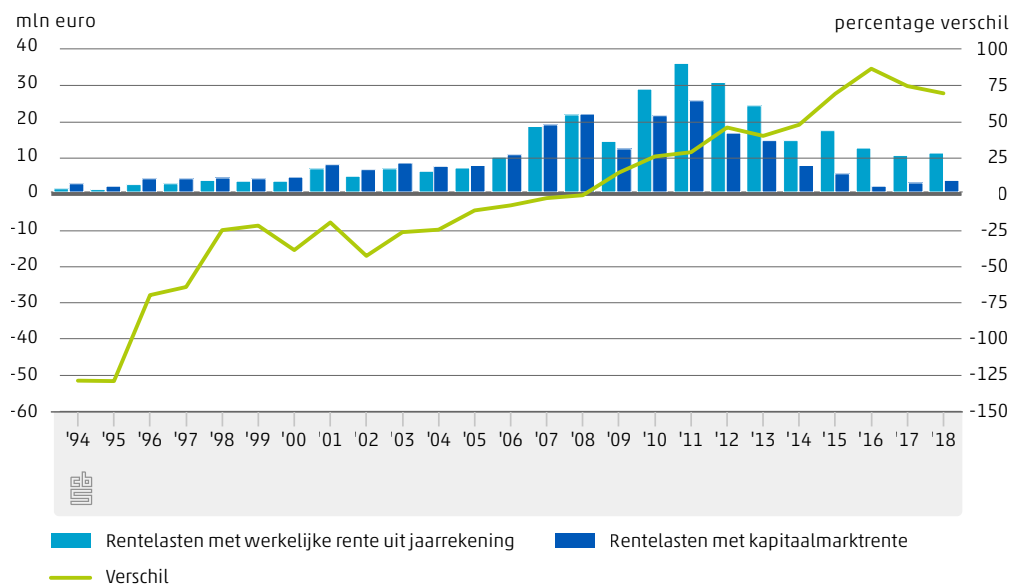
Uit de resultaten van de analyse voor leningen afgesloten in zowel 2017 als 2018 volgt dat voor de sectoren GHZ en V&V de solvabiliteit en het weerstandsvermogen een significant effect hebben op de werkelijke rente. De rentabiliteit was bij de sectoren ZKH, GGZ en V&V significant. Het percentage verklaarde variantie was bij alle analyses echter klein.

Uit de analyse voor leningen afgesloten in 2018 volgt dat voor de sectoren GGZ, GHZ en V&V de solvabiliteit en het weerstandsvermogen een significant effect hebben op de werkelijke rente. De rentabiliteit was alleen bij de sector V&V significant. Ook hier waren de percentages verklaarde varianties (zeer) klein.

4.7 Rentelasten lang krediet

Verschillende rentepercentages leiden bij gelijke restschulden tot verschillende rentelasten. Gekeken is naar de omvang van de rentelasten van langlopende leningen op basis van de werkelijke rente en op basis van de jongste tienjarige staatslening. Hiervoor zijn de restschulden van alle beschikbare leningen vermenigvuldigd met beide rentepercentages. In figuur 4.7.1 zijn van de beschikbare leningengegevens uit de jaarrekeningen de rentelasten zichtbaar per jaar van afsluiting. De totaalbedragen in deze figuur betreffen alleen leningen met een restschuld eind 2018 of die in 2018 zijn afgelost. De totalen zijn niet opgehoogd tot het populatietotaal uit de statistiek Zorginstellingen van het CBS. Zie daarvoor tabel 7.3.9. De getrokken lijn in figuur 4.7.1 geeft het procentuele verschil weer tussen berekende kosten op basis van de werkelijke rentepercentages uit de jaarrekeningen en op basis van de kapitaalmarktrente, ten opzichte van de berekende werkelijke rentelasten.

4.7.1 Rentelasten lang krediet: werkelijke rente WLZ-zorgconcerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2018, en kapitaalmarktrente

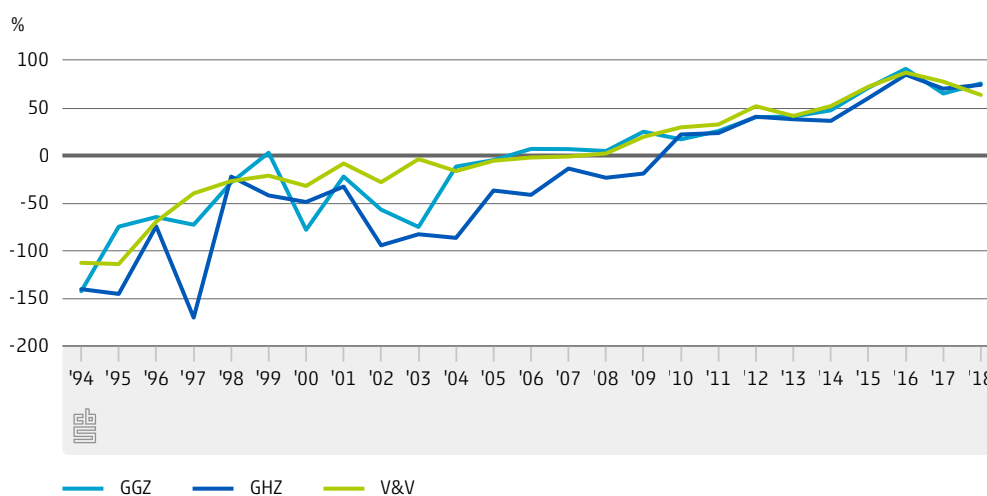

Zoals ook uit de figuren van paragraaf 4.3 naar voren komt, verschillen de werkelijke rentepercentages en die van de jongste tienjarige staatslening veel van elkaar in de jaren voor 1997. In de jaren na 1997 zijn die verschillen veel kleiner. Dit resulteert ook in een verschil in rentelasten. Dat verschil is in de jaren voor 1997 procentueel gezien veel groter dan in de jaren na 1997. Vanaf 2007 loopt het verschil weer op.

De totale rentekosten kennen een stijgende trend van 1994 t/m 2011, na 2011 nemen deze weer af. Vanaf 2009 zijn de rentelasten uit de jaarrekeningen ieder jaar hoger dan de rentelasten berekend met de kapitaalmarktrente. De eenmalige daling van de totale rentekosten in 2009 is het gevolg van een lagere omvang van in 2009 afgesloten leningen uit de beschikbare jaarrekeningen, voornamelijk bij de GGZ. De V&V is vanaf 1996 de sector met de hoogste rentekosten. De GGZ heeft vanaf 2016 de laagste rentekosten.

De in figuur 4.7.1 getoonde lijn met het procentuele verschil tussen de rentelasten voor alle WLZ-zorginstellingen (in de steekproef), is in figuur 4.7.2 uitgesplitst naar sector.

4.7.2 Procentueel verschil berekende rentelasten uit jaarrekeningen 2018 naar sector ¹⁾

Bron: CBS, DNB, Jaarrekeningen 2018.

¹⁾ (Rentelasten jaarrekeningen 2018 – jongste tienjarige staatslening) / rentelasten jaarrekeningen 2018.

De niet opgehoogde rentelasten van langlopende leningen op basis van de werkelijke rente uit de jaarrekeningen 2018 over de jaren 1994 tot en met 2018 zijn gelijk aan 288,7 miljoen euro voor Wlz-zorginstellingen. Dat is hoger dan de berekende rentelasten op basis van de kapitaalmarktrente, ter grootte van 218,4 miljoen euro. In het eerste rapport op basis van jaarrekeningen 2007 lagen de totale werkelijke rentelasten nog onder de totale rentelasten op basis van kapitaalmarktrente. Zoals ook volgt uit figuur 4.7.1 zijn sinds 2009 de werkelijke rentelasten ieder jaar groter dan de rentelasten op basis van kapitaalmarktrente. Dit resulteert nu in totaal hogere werkelijke rentelasten over de afgelopen 25 jaar in vergelijking tot de rentelasten op basis van de kapitaalmarktrente. Zie voor de berekende rentelasten per sector tabel 7.3.8.

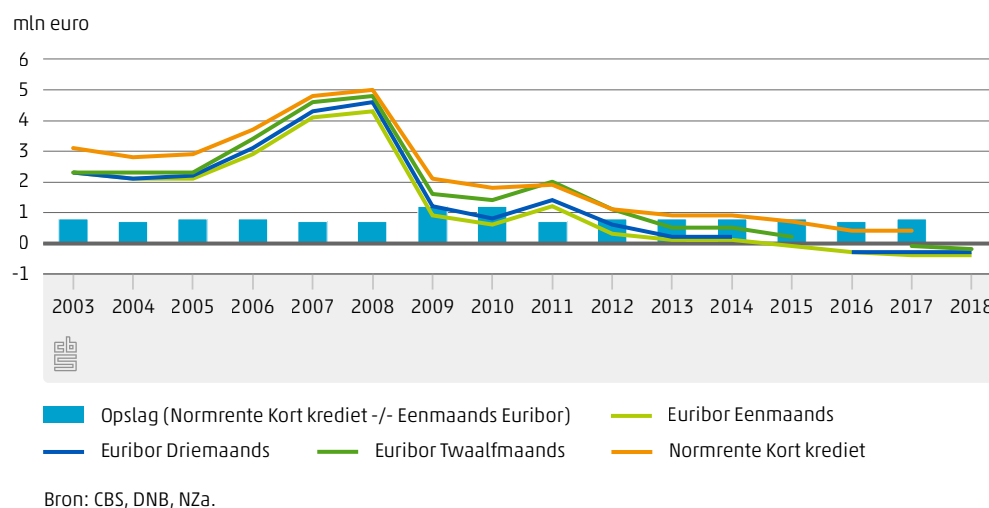
5. Kort krediet

5.1 Rente Euribor en normrente NZa voor kort krediet

De normrente van de NZa voor kort krediet werd tot 2018 jaarlijks vastgesteld en gebruikt voor het berekenen van de aanvaardbare rentelasten van kort krediet. De normrente bestond uit twee delen: de basisrente en een renteopslag. Met ingang van 2003 is de basisrente gelijk aan het jaargemiddelde van het Euribortarief voor 1 maand. Tot en met 2002 werd de basisrente door de NZa gebaseerd op het jaargemiddelde van de basisrente van de grote Nederlandse Handelsbanken. Van 2003 tot en met 2008 en 2011 tot en met 2017 was de renteopslag 0,8 procent. In 2009 en 2010 was de normrente met een extra opslag van 0,5 procent opgehoogd tot 1,3 procent. Dit in verband met de kredietcrisis en de

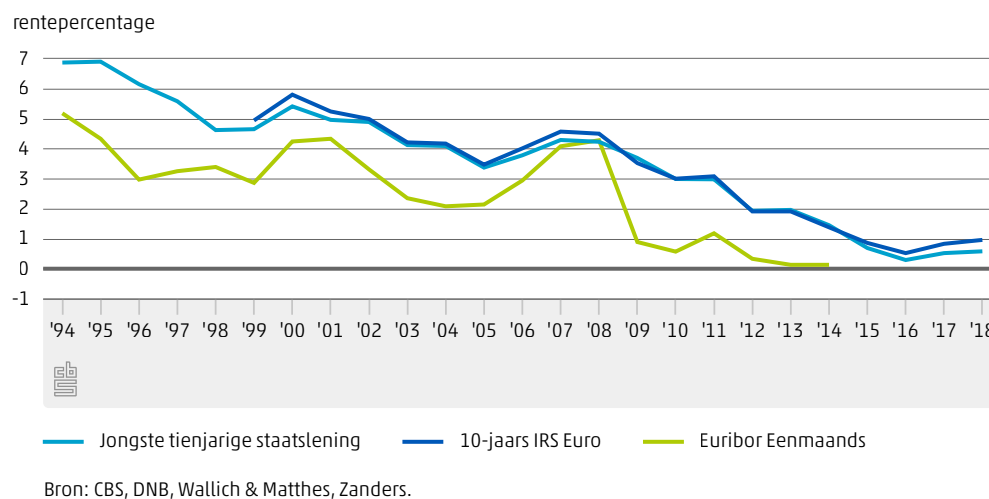
door kredietverschaffers gehanteerde liquiditeitstoelagen. Vanaf 1 januari 2018 berekent de NZa geen normrente meer voor kort krediet. Vanaf deze datum gelden integrale tarieven. Er vindt geen nacalculatie plaats op basis van werkelijke kapitaallasten.

5.1.1 Rente Euribor en normrente van de NZa voor kort krediet

In figuur 5.1.1 is bij vrijwel alle rentevoeten zichtbaar dat deze in 2011 voor één jaar zijn toegenomen, maar daarna verder dalen. De Euribor rentes zijn in de recente jaren zelfs negatief.

5.2.1 Rente Euribor (tot 1999 Aibor) Eenmaands, jongste tienjarige staatslening en 10-jaars IRS Euro

5.2 Rente Euribor, jongste 10-jarige staatslening en 10-jaars IRS Euro

Uit figuur 5.2.1 blijkt dat de kortetermijnrente in de meeste jaren lager ligt dan de lange termijnrente.

6. Conclusie

In dit rapport is op basis van de overzichten van langlopende leningen uit een representatieve steekproef van jaarrekeningen over 2018 de ontwikkeling in de afgelopen vijfentwintig jaar geschetst van de werkelijke rentepercentages en rentelasten.

De populatie in dit onderzoek bestaat uit zorgconcerns die als hoofdactiviteit Geestelijke Gezondheidszorg met overnachting (GGZ), Gehandicaptenzorg (GHZ) en Verpleeghuis- en Verzorgingshuiszorg (V&V) hebben en die geheel of gedeeltelijk gefinancierd worden vanuit de Wlz; de Wlz-zorginstellingen. De Wlz-zorginstellingen uit de steekproef hebben gezamenlijk 29,6 miljard euro aan totale bedrijfsopbrengsten en vertegenwoordigen 92,37 procent van de totale bedrijfsopbrengsten van alle zorginstellingen met eerder genoemde hoofdactiviteit.

De rentepercentages waarvoor Wlz-zorginstellingen langlopende leningen afsluiten verschillen sterk. Van 2007 tot 2011 was de spreiding lager, maar vanaf 2011 neemt de spreiding weer toe. Voor leningen afgesloten in 2018 was de rente behorende bij de 1e decielgroep 0,00 procent en die bij de 9e decielgroep 3,99 procent. Verder blijkt dat de afgesloten mediane rente in 2018 gelijk is gebleven op 2,10 procent.

Vanaf 1997 is het verschil tussen de mediaan van de afgesloten rente en de kapitaalmarktrente gering. In de jaren na 2007 wordt de afstand tussen de afgesloten rentepercentages en de kapitaalmarktrente steeds iets groter. Hierbij liggen de afgesloten rentepercentages boven de kapitaalmarktrente.

Tussen afgesloten rentepercentages en sector is geen duidelijk verband zichtbaar. De mediane rentepercentages voor de verschillende sectoren van de Wlz-zorginstellingen liggen dicht bij elkaar. Er is wel een mogelijke relatie met de grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten. Zo is zichtbaar dat vanaf 2012 de kleine zorgconcerns, met bedrijfsopbrengsten kleiner dan 25 miljoen euro, leningen met hogere rentes hebben afgesloten dan de overige zorgconcerns.

In dit onderzoek is tevens gekeken naar de invloed van de looptijd in jaren van de lening op het afgesloten rentepercentage. De gemiddelde rente van leningen met een looptijd van 5 tot 10 jaar bedraagt 2,43 procent voor Wlz-zorginstellingen, terwijl bij leningen met een looptijd van 40 jaar of hoger de gemiddelde rente gelijk is aan 3,65 procent. Opvallend is dat de gemiddelde rente voor leningen met een looptijd minder dan 5 jaar met 2,63 procent hoger is dan de gemiddelde rente van leningen met een looptijd van 5 tot 10 jaar.

Met behulp van een regressieanalyse is gekeken of er een duidelijk verband is tussen een aantal variabelen van het zorgconcern en de rentepercentages waarvoor leningen zijn afgesloten. Uit de resultaten van de analyse voor leningen afgesloten in zowel 2017 als 2018 volgt dat voor de sectoren GHZ en V&V de solvabiliteit en het weerstandsvermogen een significant effect hebben op de werkelijke rente. De rentabiliteit was bij de sectoren ZKH, GGZ en V&V significant. Het percentage verklaarde variantie was bij alle analyses echter klein.

De niet opgehoogde rentelasten van langlopende leningen op basis van de werkelijke rente uit de jaarrekeningen 2018 over de jaren 1994 tot en met 2018 zijn gelijk aan 288,7 miljoen euro voor Wlz-zorginstellingen. Dat is hoger dan de berekende rentelasten op basis van de kapitaalmarktrente, ter grootte van 218,4 miljoen euro. In het eerste rapport op basis van jaarrekeningen 2007 lagen de totale werkelijke rentelasten nog onder de totale rentelasten op basis van kapitaalmarktrente.

7. Tabellenbijlage

7.1 Tabellen bij hoofdstuk 2

7.1.1 Representativiteit onderzoek naar sector en grootteklasse van totale bedrijfsopbrengsten, 2018

	Aantal zorgconcerns		Totaal bedrijfsopbrengsten			Totaal eindstand (restschuld) langlopende leningen, incl. aflossingsverplichtingen langlopende leningen			
	Lening-gegevens uit jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal	Lening-gegevens uit jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal	Lening-gegevens uit jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal
	aantal		mln euro						
ZKH	82	3	85	28 904	252	29 156	10 749	59	10 808
tot 25 mln	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25 tot 50 mln	9	0	9	335	0	335	162	0	162
50 tot 100 mln	8	3	11	556	251	807	124	61	185
100 tot 150 mln	6	0	6	762	0	762	175	0	175
150 mln en meer	59	0	59	27 251	0	27 251	10 288	0	10 288
onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GGZ	59	79	138	5 326	540	5 866	1 584	11	1 595
tot 25 mln	21	40	61	141	163	304	14	1	15
25 tot 50 mln	7	6	13	285	219	504	51	0	51
50 tot 100 mln	10	2	12	754	124	878	202	0	202
100 tot 150 mln	11	0	11	1 369	0	1 369	394	0	394
150 mln en meer	10	0	10	2 777	0	2 777	923	0	923
onbekend	0	31	31	0	34	34	0	10	10
GHZ	145	264	409	9 273	607	9 880	2 529	40	2 569
tot 25 mln	69	103	172	265	276	541	77	5	82
25 tot 50 mln	19	2	21	690	70	760	172	1	173
50 tot 100 mln	28	0	28	2 019	0	2 019	646	0	646
100 tot 150 mln	12	1	13	1 508	127	1 635	389	0	389
150 mln en meer	17	0	17	4 791	0	4 791	1 245	0	1 245
onbekend	0	158	158	0	134	134	0	34	34
V&V	265	83	348	14 972	1 297	16 269	5 391	4	5 395
tot 25 mln	112	75	187	1 023	630	1 653	572	4	576
25 tot 50 mln	53	4	57	1 991	144	2 135	905	0	905
50 tot 100 mln	50	1	51	3 441	53	3 494	1 185	0	1 185
100 tot 150 mln	28	2	30	3 347	231	3 578	1 285	0	1 285
150 mln en meer	22	1	23	5 170	239	5 409	1 444	0	1 444
onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	31	597	628	751	1 299	2 050	21	51	72
tot 25 mln	25	188	213	86	492	578	6	2	8
25 tot 50 mln	2	1	3	58	41	99	4	0	4
50 tot 100 mln	3	3	6	190	209	399	5	0	5
100 tot 150 mln	0	0	0	0	0	0	0	0	0
150 mln en meer	1	0	1	417	0	417	6	0	6
onbekend	0	405	405	0	557	557	0	49	49
Totaal WLZ (excl. ZKH en T)	469	426	895	29 571	2 444	32 015	9 504	55	9 559
tot 25 mln	202	218	420	1 429	1 069	2 498	663	10	673
25 tot 50 mln	79	12	91	2 966	433	3 399	1 128	1	1 129
50 tot 100 mln	88	3	91	6 214	177	6 391	2 033	0	2 033
100 tot 150 mln	51	3	54	6 224	358	6 582	2 068	0	2 068
150 mln en meer	49	1	50	12 738	239	12 977	3 612	0	3 612
onbekend	0	189	189	0	168	168	0	44	44
Totaal (incl. ZKH en T)	582	1 026	1 608	59 226	3 995	63 221	20 274	165	20 439
tot 25 mln	227	406	633	1 515	1 561	3 076	669	12	681
25 tot 50 mln	90	13	103	3 359	474	3 833	1 294	1	1 295
50 tot 100 mln	99	9	108	6 960	637	7 597	2 162	61	2 223
100 tot 150 mln	57	3	60	6 986	358	7 344	2 243	0	2 243
150 mln en meer	109	1	110	40 406	239	40 645	13 906	0	13 906
onbekend	0	594	594	0	726	726	0	91	91

Bron: CBS, Jaarrekeningen 2018.

7.2 Tabellen bij hoofdstuk 3

7.2.1 Opbouw totaal balans passiva naar sector, 2017-2018

	ZKH		GGZ		GHZ		VVT	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
	mln euro							
Eigen vermogen (incl. voorzieningen)	8 752	9 200	1 642	1 669	3 425	3 536	5 309	5 644
Langlopende schulden	9 981	10 023	1 564	1 453	2 435	2 414	5 277	5 146
Totaal kortlopende schulden	7 049	6 784	1 444	1 380	1 669	1 734	3 074	3 015
Kortlopende schulden (excl. schulden uit hoofde van bekostiging)	6 924	6 697	1 390	1 327	1 662	1 723	3 035	2 998
Schulden uit hoofde van bekostiging	125	87	54	53	7	11	39	17
Totaal passiva	25 781	26 008	4 650	4 502	7 530	7 683	13 660	13 804
	% aandeel							
Eigen vermogen (incl. voorzieningen)	33,95	35,37	35,31	37,07	45,48	46,02	38,87	40,89
Langlopende schulden	38,71	38,54	33,63	32,27	32,34	31,42	38,63	37,28
Totaal kortlopende schulden	27,34	26,08	31,05	30,65	22,16	22,57	22,50	21,84
Kortlopende schulden (excl. schulden uit hoofde van bekostiging)	26,86	25,75	29,89	29,48	22,07	22,43	22,22	21,72
Schulden uit hoofde van bekostiging	0,48	0,33	1,16	1,18	0,09	0,14	0,29	0,12
Totaal passiva	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Bron: CBS.

7.2.2 Opbouw kort- en langlopende schulden naar sector, 2017-2018

	ZKH		GGZ		GHZ		VVT	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
	mln euro							
Langlopende schulden	9 981	10 023	1 564	1 453	2 435	2 414	5 277	5 146
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	788	785	128	142	176	155	378	321
Kortlopende schulden aan kredietinstellingen	329	129	92	32	31	38	111	59
Crediteuren	1 117	1 117	142	155	223	260	468	506
Overige kortlopende schulden (excl. Schulden u.h.v. bekostiging)	4 688	4 665	1 028	998	1 233	1 270	2 078	2 111
Totaal schulden	17 030	16 807	3 008	2 833	4 104	4 148	8 351	8 161
	% aandeel							
Langlopende schulden	58,61	59,64	51,99	51,29	59,33	58,20	63,19	63,06
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	4,63	4,67	4,26	5,01	4,29	3,74	4,53	3,93
Kortlopende schulden aan kredietinstellingen	1,93	0,77	3,06	1,13	0,76	0,92	1,33	0,72
Crediteuren	6,56	6,65	4,72	5,47	5,43	6,27	5,60	6,20
Overige kortlopende schulden (excl. Schulden u.h.v. bekostiging)	27,53	27,76	34,18	35,23	30,04	30,62	24,88	25,87
Totaal schulden	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Bron: CBS.

7.3 Tabellen bij hoofdstuk 4

7.3.1 Spreiding van rente WLZ-zorgconcerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2018

	Gemiddelde (Ongewogen)	1e deciel	2e deciel	Mediaan (5e deciel)	8e deciel	9e deciel	Interdeciel ¹⁾
	%						
1994	2,72	1,26	1,70	2,60	3,78	4,57	3,31
1995	3,59	1,38	1,66	3,76	4,36	7,19	5,81
1996	3,60	0,00	1,40	3,78	6,85	7,04	7,04
1997	3,69	0,00	1,37	4,32	6,15	6,48	6,48
1998	3,96	1,61	2,33	4,55	5,14	5,73	4,12
1999	4,04	2,28	2,90	4,39	5,15	5,52	3,24
2000	4,10	2,56	3,12	4,01	5,46	6,07	3,51
2001	4,11	2,71	3,05	3,93	5,44	5,81	3,10
2002	3,19	1,66	2,36	3,02	4,64	5,18	3,52
2003	3,35	1,31	2,10	3,60	4,65	4,88	3,57
2004	3,16	1,52	1,99	3,06	4,43	4,70	3,18
2005	2,76	0,00	1,30	3,16	4,01	4,28	4,28
2006	3,41	1,52	2,10	3,99	4,37	4,67	3,15
2007	3,96	1,99	2,73	4,55	4,87	4,98	2,99
2008	3,96	1,43	2,64	4,61	5,05	5,24	3,81
2009	4,21	2,67	3,59	4,50	5,00	5,20	2,53
2010	3,75	2,67	3,00	3,82	4,63	5,01	2,34
2011	3,91	2,63	3,28	4,00	4,84	5,09	2,46
2012	3,44	2,21	2,57	3,16	4,41	4,90	2,69
2013	3,10	1,53	2,15	3,17	4,11	4,66	3,13
2014	2,70	1,20	1,70	2,75	3,77	4,17	2,97
2015	2,28	0,01	1,36	2,39	3,12	3,55	3,54
2016	2,37	0,00	1,30	2,30	3,10	4,00	4,00
2017	2,15	0,00	1,06	2,10	2,90	3,97	3,97
2018	2,23	0,00	1,04	2,10	2,77	3,99	3,99
1994-2018	3,27	1,21	1,90	3,28	4,66	5,06	3,85
2009-2018	3,00	1,05	1,75	3,00	4,30	4,89	3,84
2014-2018	2,35	0,00	1,29	2,26	3,15	4,00	4,00

Bron: Jaarrekeningen 2018.

¹⁾ Interdeciel = verschil tussen 1e en 9e deciel.

7.3.2 Rente korte en middellange kapitaalmarkt, jongste tienjarige staatslening en 10-jaars IRS Euro

	Kort (3-5 jaar)	Middellang (5-8 jaar)	Jongste tienjarige staatslening	10-jaars IRS Euro
	%			
1994	6,31	6,66	6,87	
1995	5,97	6,48	6,90	
1996	4,84	5,63	6,15	
1997	4,58	5,15	5,58	
1998	4,16	4,41	4,62	
1999	3,89	4,32	4,65	4,94
2000	5,11	5,30	5,41	5,80
2001	4,44	4,70	4,96	5,24
2002	4,23	4,60	4,89	4,99
2003	3,15	3,64	4,12	4,21
2004			4,09	4,17
2005			3,37	3,47
2006			3,78	4,01
2007			4,29	4,57
2008			4,23	4,50
2009			3,69	3,52
2010			2,99	3,00
2011			2,98	3,08
2012			1,93	1,91
2013			1,96	1,91
2014			1,45	1,38
2015			0,69	0,86
2016			0,29	0,52
2017			0,52	0,83
2018			0,58	0,96

Bron: DNB, Wallich & Matthes, Zanders.

7.3.3 Gemiddelde (ongewogen) rente uit jaarrekeningen 2018 naar sector, en kapitaalmarktrente

	Jongste tien- jarige staats- lening	Gemiddelde (ongewogen) rente					Totaal aantal leningen						
		ZKH	T	GGZ	GHZ	V&V	Totaal WLZ (excl. ZKH en T)	ZKH	T	GGZ	GHZ	V&V	Totaal WLZ (excl. ZKH en T)
1994	6,87	2,99	-	3,20	2,74	2,62	2,72	9	-	4	28	25	57
1995	6,90	4,75	-	4,17	3,11	3,86	3,59	4	-	4	10	9	23
1996	6,15	3,52	-	2,69	2,98	4,19	3,60	14	-	7	16	28	51
1997	5,58	3,96	-	3,00	2,23	4,65	3,69	9	-	8	22	39	69
1998	4,62	4,02	-	3,73	3,90	4,01	3,96	21	-	6	25	56	87
1999	4,65	3,86	-	4,03	3,98	4,05	4,04	16	-	8	18	64	90
2000	5,41	3,69	-	2,76	3,67	4,66	4,10	15	-	11	17	40	68
2001	4,96	3,78	-	3,79	3,74	4,58	4,11	61	-	17	38	41	96
2002	4,89	2,90	-	3,12	2,48	3,60	3,19	33	-	13	30	55	98
2003	4,12	3,05	4,20	2,81	2,99	3,67	3,35	68	2	28	33	81	142
2004	4,09	3,06	-	3,93	2,63	3,37	3,16	76	-	11	41	62	114
2005	3,37	2,66	-	3,07	2,47	2,83	2,76	61	-	15	33	76	124
2006	3,78	3,28	-	3,57	3,03	3,60	3,41	69	-	10	47	86	143
2007	4,29	4,05	5,09	4,50	3,68	3,98	3,96	53	3	18	43	74	135
2008	4,23	4,17	-	4,47	3,72	3,88	3,96	46	-	36	40	101	177
2009	3,69	4,10	-	4,71	3,82	4,28	4,21	58	-	13	31	71	115
2010	2,99	3,67	3,62	3,15	3,51	3,96	3,75	79	2	23	40	118	181
2011	2,98	3,99	-	3,64	3,59	4,10	3,91	84	-	29	51	119	199
2012	1,93	3,37	8,50	3,24	3,14	3,67	3,44	70	2	40	41	87	168
2013	1,96	3,39	3,40	2,99	3,16	3,07	3,10	90	1	16	74	95	185
2014	1,45	2,64	-	2,33	2,42	2,91	2,70	103	-	25	37	95	157
2015	0,69	1,99	3,89	2,17	2,11	2,39	2,28	109	3	18	49	92	159
2016	0,29	2,18	3,56	1,86	2,60	2,29	2,37	115	11	17	73	96	186
2017	0,52	2,05	5,91	1,63	2,28	2,18	2,15	110	12	19	54	101	174
2018	0,58	2,23	5,35	2,22	2,28	2,21	2,23	92	21	16	53	85	154
1994-2018	3,64	3,05	5,00	3,20	2,99	3,43	3,27	1 467	58	412	946	1 799	3 157
2009-2018	1,71	2,83	5,02	2,83	2,84	3,12	3,00	912	53	216	505	962	1 683
2014-2018	0,71	2,22	4,97	2,06	2,36	2,40	2,35	531	48	95	268	472	835

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2018.

7.3.4 Gemiddelde (gewogen) rente uit jaarrekeningen 2018 naar sector, en kapitaalmarktrente

	Jongste tienjarige staatslening	Gemiddelde rente (gewogen naar restschuld)					Totaal WLZ (excl. ZKH en T)
		ZKH	T	GGZ	GHZ	V&V	
	%						
1994	6,87	2,39	-	2,61	2,98	3,22	3,05
1995	6,90	3,93	-	4,07	2,75	3,08	2,93
1996	6,15	3,71	-	3,63	3,55	3,34	3,48
1997	5,58	3,66	-	2,54	2,13	3,92	3,31
1998	4,62	4,15	-	3,42	3,62	3,41	3,47
1999	4,65	4,73	-	4,71	3,20	3,88	3,84
2000	5,41	3,62	-	2,93	3,65	4,08	3,88
2001	4,96	3,84	-	4,05	3,72	4,58	4,14
2002	4,89	2,94	-	3,05	2,51	3,81	3,42
2003	4,12	3,80	2,94	2,30	2,21	3,91	3,21
2004	4,09	3,47	-	3,56	2,22	3,42	3,21
2005	3,37	2,82	-	3,18	2,47	3,14	3,00
2006	3,78	3,32	-	4,04	2,65	3,69	3,50
2007	4,29	3,90	3,58	4,74	3,70	4,17	4,14
2008	4,23	5,30	-	4,39	3,34	4,28	4,15
2009	3,69	4,74	-	4,91	3,07	4,58	4,32
2010	2,99	3,43	2,94	3,58	3,83	4,20	4,01
2011	2,98	4,49	-	4,03	3,88	4,38	4,17
2012	1,93	3,02	10,00	3,20	3,26	4,05	3,58
2013	1,96	4,08	-	3,27	3,14	3,33	3,25
2014	1,45	2,79	-	2,53	2,26	2,96	2,72
2015	0,69	2,28	3,18	2,39	1,72	2,48	2,24
2016	0,29	1,90	4,43	2,88	1,84	2,19	2,11
2017	0,52	1,91	2,57	1,44	1,73	2,26	2,01
2018	0,58	2,39	3,38	2,18	2,05	1,50	1,77
1994-2018	3,64	3,24	3,24	3,41	2,77	3,39	3,22
2009-2018	1,71	3,07	3,24	3,14	2,67	3,21	3,04
2014-2018	0,71	2,27	3,26	2,31	1,91	2,27	2,16

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2018.

7.3.5 Mediane rente uit jaarrekeningen 2018 naar sector, en kapitaalmarktrente

	Jongste tienjarige staatslening						Totaal aantal leningen						
	Mediane rente						Totaal aantal leningen						
	ZKH	T	GGZ	GHZ	V&V	Totaal WLZ (excl. ZKH en T)	ZKH	T	GGZ	GHZ	V&V	Totaal WLZ (excl. ZKH en T)	
	%						aantal						
1994	6,87	1,95	-	3,35	2,76	2,10	2,60	9	-	4	28	25	57
1995	6,90	4,84	-	3,98	3,80	2,75	3,76	4	-	4	10	9	23
1996	6,15	3,99	-	2,90	3,39	4,34	3,78	14	-	7	16	28	51
1997	5,58	4,72	-	3,47	2,20	5,00	4,32	9	-	8	22	39	69
1998	4,62	4,79	-	4,05	4,50	4,62	4,55	21	-	6	25	56	87
1999	4,65	4,41	-	4,47	4,32	4,39	4,39	16	-	8	18	64	90
2000	5,41	3,55	-	3,15	3,75	4,64	4,01	15	-	11	17	40	68
2001	4,96	3,94	-	3,76	3,86	4,94	3,93	61	-	17	38	41	96
2002	4,89	3,30	-	2,86	2,94	3,24	3,02	33	-	13	30	55	98
2003	4,12	2,65	4,20	2,76	3,15	4,17	3,60	68	2	28	33	81	142
2004	4,09	3,32	-	4,06	2,65	3,42	3,06	76	-	11	41	62	114
2005	3,37	3,43	-	2,85	2,70	3,42	3,16	61	-	15	33	76	124
2006	3,78	4,02	-	4,13	3,66	4,00	3,99	69	-	10	47	86	143
2007	4,29	4,60	2,63	4,74	4,27	4,53	4,55	53	3	18	43	74	135
2008	4,23	4,74	-	4,72	4,47	4,53	4,61	46	-	36	40	101	177
2009	3,69	4,48	-	4,85	4,22	4,57	4,50	58	-	13	31	71	115
2010	2,99	3,61	3,62	3,51	3,72	3,94	3,82	79	2	23	40	118	181
2011	2,98	3,94	-	3,68	3,83	4,08	4,00	84	-	29	51	119	199
2012	1,93	3,38	8,50	3,12	3,08	3,23	3,16	70	2	40	41	87	168
2013	1,96	3,24	3,40	3,10	3,30	3,17	3,17	90	1	16	74	95	185
2014	1,45	2,95	-	2,48	2,26	2,95	2,75	103	-	25	37	95	157
2015	0,69	2,12	3,00	2,70	1,87	2,72	2,39	109	3	18	49	92	159
2016	0,29	2,41	4,00	2,50	2,30	2,25	2,30	115	11	17	73	96	186
2017	0,52	2,01	5,80	1,25	2,00	2,20	2,10	110	12	19	54	101	174
2018	0,58	2,34	5,90	1,72	2,15	2,10	2,10	92	21	16	53	85	154
1994-2018	4,09	3,14	5,20	3,26	3,00	3,49	3,28	1 467	58	412	946	1 799	3 157
2009-2018	1,69	2,83	5,30	3,01	2,75	3,04	3,00	912	53	216	505	962	1 683
2014-2018	0,58	2,37	5,35	2,35	2,15	2,45	2,26	531	48	95	268	472	835

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2018.

7.3.6 Gemiddelde (ongewogen) rente WLZ-concerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2018 naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten, en kapitaalmarktrente

	Jongste tienjarige staatslening	Gemiddelde (ongewogen) rente naar grootteklasse totaal bedrijfsopbrengsten				
		tot 25 mln	25 tot 50 mln	50 tot 100 mln	100 tot 150 mln	150 mln en meer
	%					
1994	6,87	3,92	3,09	2,91	2,61	2,36
1995	6,90	1,35	2,95	4,07	5,26	2,86
1996	6,15	1,95	3,55	5,30	2,26	3,52
1997	5,58	5,71	3,34	4,06	3,84	2,81
1998	4,62	4,48	3,94	3,88	3,74	3,96
1999	4,65	3,20	4,26	4,37	4,09	3,83
2000	5,41	5,34	3,80	4,40	4,28	3,14
2001	4,96	4,24	3,82	4,30	4,36	3,95
2002	4,89	3,09	3,17	3,63	3,15	2,91
2003	4,12	4,33	3,62	3,54	3,59	2,89
2004	4,09	3,16	3,41	3,42	3,10	2,88
2005	3,37	3,15	3,24	2,31	2,68	2,70
2006	3,78	3,53	3,83	3,38	3,54	2,89
2007	4,29	3,74	3,69	3,80	4,25	4,05
2008	4,23	3,86	3,57	4,17	4,38	3,88
2009	3,69	4,48	4,11	4,16	4,55	3,78
2010	2,99	3,76	3,59	4,08	3,86	3,35
2011	2,98	3,53	4,28	3,81	3,84	3,89
2012	1,93	4,16	3,34	3,04	3,04	3,57
2013	1,96	3,75	3,09	2,91	2,90	2,78
2014	1,45	3,39	2,82	2,39	2,18	2,87
2015	0,69	3,14	1,86	1,98	1,98	2,14
2016	0,29	3,16	2,01	2,74	1,56	1,80
2017	0,52	2,53	2,02	1,78	2,45	1,67
2018	0,58	3,05	1,60	1,80	2,41	1,93
1994-2018	3,64	3,44	3,17	3,36	3,32	3,10
2009-2018	1,71	3,28	2,84	2,97	3,02	2,86
2014-2018	0,71	2,96	2,05	2,17	2,07	2,06

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2018.

7.3.7 Mediane rente WLZ-zorgconcerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2018 naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten, en kapitaalmarktrente

	Jongste tienjarige staatslening	Mediane rente naar grootteklasse totaal bedrijfsopbrengsten				
		tot 25 mln	25 tot 50 mln	50 tot 100 mln	100 tot 150 mln	150 mln en meer
	%					
1994	6,87	2,75	2,33	2,53	2,09	2,78
1995	6,90	1,35	2,95	3,76	5,38	2,63
1996	6,15	1,58	3,81	6,89	0,62	3,95
1997	5,58	5,80	3,49	4,74	4,32	2,14
1998	4,62	5,15	3,88	4,60	4,50	4,19
1999	4,65	3,15	4,38	4,50	4,55	4,32
2000	5,41	5,90	3,66	4,72	4,45	3,62
2001	4,96	4,05	3,85	4,78	4,49	3,84
2002	4,89	3,10	3,05	3,15	2,94	2,98
2003	4,12	4,69	3,60	3,76	4,18	2,90
2004	4,09	2,95	3,88	3,88	2,97	2,85
2005	3,37	3,57	3,54	2,35	2,85	2,80
2006	3,78	4,00	4,28	3,87	4,06	3,65
2007	4,29	3,58	4,65	4,61	4,69	4,49
2008	4,23	4,11	4,42	4,80	4,67	4,59
2009	3,69	4,52	4,22	4,47	4,62	4,55
2010	2,99	3,04	3,74	3,96	3,83	3,60
2011	2,98	3,81	4,00	3,92	3,93	4,22
2012	1,93	4,20	3,01	2,96	3,14	3,22
2013	1,96	3,50	3,12	2,90	3,22	3,06
2014	1,45	3,30	2,92	2,56	1,85	2,78
2015	0,69	3,00	1,88	1,86	1,75	2,47
2016	0,29	2,98	1,95	2,30	1,86	1,80
2017	0,52	2,48	2,12	1,27	2,15	1,78
2018	0,58	2,68	1,76	2,31	1,90	2,05
1994-2018	4,09	3,24	3,17	3,39	3,49	3,21
2009-2018	1,69	3,07	2,82	2,87	3,15	2,98
2014-2018	0,58	2,85	2,15	2,16	1,87	2,00

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2018.

7.3.8 Rentelasten uit jaarrekeningen 2018 naar sector, en kapitaalmarktrente¹⁾²⁾

	Rentepercentage			Restschuld eind 2018			Rentelasten						
	Jongste tienjarige staatslening	Gemiddelde uit jaarrekening			Jaarrekening			Kapitaalmarktrente					
		GGZ	GHZ	V&V	GGZ	GHZ	V&V	GGZ	GHZ	VV	GGZ	GHZ	V&V
	%												
	mln euro												
1994	6,87	3,20	2,74	2,62	2,31	17,60	13,53	0,07	0,54	0,46	0,17	1,30	0,98
1995	6,90	4,17	3,11	3,86	1,75	15,95	6,06	0,08	0,46	0,21	0,14	1,13	0,45
1996	6,15	2,69	2,98	4,19	14,69	17,05	23,48	0,57	0,63	0,96	0,94	1,10	1,63
1997	5,58	3,00	2,23	4,65	5,24	15,76	36,84	0,37	0,34	1,55	0,64	0,92	2,17
1998	4,62	3,73	3,90	4,01	1,14	17,66	41,07	0,07	1,16	1,92	0,09	1,42	2,44
1999	4,65	4,03	3,98	4,05	7,40	12,96	48,95	0,37	0,45	2,20	0,36	0,64	2,67
2000	5,41	2,76	3,67	4,66	7,07	14,78	51,93	0,23	0,57	2,27	0,41	0,85	3,00
2001	4,96	3,79	3,74	4,58	56,98	40,28	50,17	2,38	1,55	2,43	2,91	2,06	2,64
2002	4,89	3,12	2,48	3,60	14,74	28,13	79,53	0,49	0,74	3,14	0,77	1,44	4,03
2003	4,12	2,81	2,99	3,67	35,72	41,85	105,42	0,89	1,00	4,52	1,56	1,83	4,70
2004	4,09	3,93	2,63	3,37	32,54	32,91	98,32	1,27	0,76	3,62	1,42	1,42	4,22
2005	3,37	3,07	2,47	2,83	35,20	46,21	124,65	1,18	1,19	4,23	1,24	1,63	4,47
2006	3,78	3,57	3,03	3,60	39,74	62,25	161,46	1,63	1,73	6,19	1,52	2,45	6,33
2007	4,29	4,50	3,68	3,98	75,11	119,49	203,83	4,01	4,66	9,31	3,75	5,31	9,43
2008	4,23	4,47	3,72	3,88	161,59	83,10	224,37	7,58	3,14	10,49	7,24	3,88	10,29
2009	3,69	4,71	3,82	4,28	55,18	64,50	185,77	3,02	2,14	8,86	2,27	2,55	7,14
2010	2,99	3,15	3,51	3,96	107,58	156,72	410,48	4,05	6,21	18,05	3,37	4,85	12,75
2011	2,98	3,64	3,59	4,10	140,93	231,15	415,79	5,84	9,49	19,88	4,35	7,27	13,43
2012	1,93	3,24	3,14	3,67	290,12	161,00	353,96	9,68	5,41	14,86	5,80	3,22	7,19
2013	1,96	2,99	3,16	3,07	55,15	250,64	387,70	1,91	8,21	13,48	1,13	5,10	7,90
2014	1,45	2,33	2,42	2,91	64,76	127,44	287,32	2,20	2,98	9,00	1,16	1,90	4,35
2015	0,69	2,17	2,11	2,39	166,07	204,38	355,14	4,14	3,66	9,04	1,20	1,46	2,52
2016	0,29	1,86	2,60	2,29	34,07	182,79	317,18	1,21	3,52	7,39	0,11	0,54	0,97
2017	0,52	1,63	2,28	2,18	46,39	165,38	283,78	0,74	2,93	6,47	0,26	0,88	1,46
2018	0,58	2,22	2,28	2,21	47,20	233,27	325,47	1,06	4,78	4,88	0,26	1,24	1,78

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2018.

¹⁾ Onopgehoogd, alleen op basis van beschikbare detailinformatie leningen.

²⁾ De leningen waarvan zowel restschuld 2017 als restschuld 2018 ontbreken zijn in deze tabel niet meegenomen.

7.3.9 Afleiding rentelasten voor totale populatie op basis van detailinformatie leningen uit jaarrekeningen 2018 naar sector

	GGZ		GHZ		V&V	
	Jaarrekening ¹⁾	Totale populatie CBS-statistiek ²⁾	Jaarrekening ¹⁾	Totale populatie CBS-statistiek ²⁾	Jaarrekening ¹⁾	Totale populatie CBS-statistiek ²⁾
	mln euro					
Restschuld 2018	1 485	1 595	2 246	2 569	4 431	5 395
Rentelasten uit jaarrekening 2018	64	66	82	84	203	208

Bron: Jaarrekeningen 2018.

¹⁾ Onopgehoogd.

²⁾ Opgehoogd.

7.4 Tabellen bij hoofdstuk 5

7.4.1 Vergelijking Euribor en normrente van de Nza voor kort krediet

	Euribor Eenmaands	Euribor Driemaands	Euribor Twaalfmaands	Normrente Kort Krediet	Opslag (Normrente Kort krediet -/- Eenmaands Euribor)
	%				
2003	2,3	2,3	2,3	3,1	0,8
2004	2,1	2,1	2,3	2,8	0,7
2005	2,1	2,2	2,3	2,9	0,8
2006	2,9	3,1	3,4	3,7	0,8
2007	4,1	4,3	4,6	4,8	0,7
2008	4,3	4,6	4,8	5,0	0,7
2009	0,9	1,2	1,6	2,1	1,2
2010	0,6	0,8	1,4	1,8	1,2
2011	1,2	1,4	2,0	1,9	0,7
2012	0,3	0,6	1,1	1,1	0,8
2013	0,1	0,2	0,5	0,9	0,8
2014	0,1	0,2	0,5	0,9	0,8
2015	-0,1	-	0,2	0,7	0,8
2016	-0,3	-0,3	-	0,4	0,7
2017	-0,4	-0,3	-0,1	0,4	0,8
2018	-0,4	-0,3	-0,2		

Bron: DNB, NZa.

7.4.2 Vergelijking Euribor, jongste tienjarige staatslening en 10-jaars IRS Euro

	Euribor Eenmaands	Jongste tienjarige staatslening	Vershil	10-jaars IRS Euro	Vershil
	Procentpunt		%	Procentpunt	
	%				
1994	5,18	6,87	1,69		
1995	4,33	6,90	2,57		
1996	2,97	6,15	3,18		
1997	3,25	5,58	2,33		
1998	3,39	4,62	1,23		
1999	2,86	4,65	1,79	4,94	2,08
2000	4,24	5,41	1,17	5,80	1,56
2001	4,33	4,96	0,63	5,24	0,91
2002	3,31	4,89	1,58	4,99	1,68
2003	2,35	4,12	1,77	4,21	1,86
2004	2,08	4,09	2,01	4,17	2,09
2005	2,14	3,37	1,23	3,47	1,33
2006	2,94	3,78	0,84	4,01	1,07
2007	4,08	4,29	0,21	4,57	0,49
2008	4,28	4,23	-0,05	4,50	0,22
2009	0,89	3,69	2,80	3,52	2,63
2010	0,57	2,99	2,42	3,00	2,43
2011	1,18	2,98	1,80	3,08	1,90
2012	0,33	1,93	1,60	1,91	1,58
2013	0,13	1,96	1,83	1,91	1,78
2014	0,13	1,45	1,32	1,38	1,25
2015	-0,07	0,69	0,76	0,86	0,93
2016	-0,34	0,29	0,63	0,52	0,86
2017	-0,37	0,52	0,89	0,83	1,20
2018	-0,37	0,58	0,95	0,96	1,33

Bron: DNB, Wallich & Matthes, Zanders.

Literatuur en bronnen

[Ontwikkelingen rente AWBZ Zorginstellingen 1986-2007](#)

[Ontwikkelingen rente AWBZ Zorginstellingen 1987-2009](#)

[Ontwikkelingen rente AWBZ Zorginstellingen 1987-2010](#)

[Ontwikkelingen rente AWBZ Zorginstellingen 1987-2011](#)

[Ontwikkelingen rente AWBZ Zorginstellingen 1988-2012](#)

[Ontwikkelingen rente AWBZ Zorginstellingen 1989-2013](#)

[Ontwikkelingen rente AWBZ Zorginstellingen 1990-2014](#)

[Ontwikkelingen rente Wlz Zorginstellingen 1991-2015](#)

[Ontwikkelingen rente Wlz Zorginstellingen 1992-2016](#)

[Ontwikkelingen rente Wlz Zorginstellingen 1993-2017](#)

[Door CBS geaggregeerde statistieken zorginstellingen o.b.v. DigiMV-data \(2006 t/m 2014\)](#)

[Door CBS geaggregeerde statistieken zorginstellingen o.b.v. DigiMV-data \(vanaf 2015\)](#)

Begrippen

Aflossingsverplichtingen langlopende leningen - Totaal leningen met oorspronkelijke looptijd van meer dan één jaar, en een resterende looptijd van minder dan één jaar.

Afschrijvingen - De waardevermindering van duurzame productiemiddelen, zoals machines, gebouwen, vervoermiddelen en software, als gevolg van normale slijtage en voorzienbare economische veroudering.

Aibor - Voorloper van Euribor. Aibor was tot 1 januari 1999 de rente waartegen een aantal banken elkaar afrekenden.

Crediteuren - Openstaande rekeningen voor geleverde producten of diensten die nog betaald moeten worden door de zorginstelling.

Euribor – Euro Interbank Offered Rate – Euribor is het rentetarief waartegen een groot aantal Europese banken elkaar leningen in euro's verstrekt. Binnen Euribor zijn er diverse rentetarieven, met verschillende looptijd; o.a. eenmaands, driemaands, twaalfmaands.

Financiële lasten – Rentelasten, de kosten van leningen, het verlies op deelnemingen en het verlies op beleggingen.

Financieringsverschil – Het financieringsverschil is het geaccumuleerde verschil tussen het wettelijk vastgestelde jaarlijkse budget voor AWBZ- en Zvw-zorg en de daarop ontvangen vergoedingen. In het geval van een negatief financieringsverschil (oftewel meer ontvangen dan volgens het budget vastgesteld) is sprake van een schuld genaamd 'financieringsoverschot'. In het geval van een positief financieringsverschil (oftewel minder ontvangen dan volgens het budget vastgesteld) is sprake van een vordering genaamd 'financieringstekort'.

Geldmarktrente – Rente op leningen/beleggingen met een relatief korte looptijd (1 tot 12 maanden).

Honorariumplafond – Schulden uit hoofde van honorariumplafond. Voor de niet in loondienst werkzame medisch specialisten is m.i.v. 1 januari 2012 per ziekenhuis een zogenaamd honorariumplafond van kracht. Dit plafond stelt een maximum aan de door de vrijgevestigde medisch specialisten te ontvangen honoraria. Een eventuele overschrijding van dit plafond dient het ziekenhuis in te houden op de doorbetalingen aan de vrijgevestigde medisch specialisten en deze overmaat op beschikking van de NZa af te dragen aan het Zorgverzekeringsfonds.

Jongste tienjarige staatslening – Volledige naam is 'kapitaalmarktrente van de jongste 10-jarige staatslening'. Dit is de gemiddelde kapitaalmarktrentevoet, afgemeten aan het rendement op de jongste tienjarige staatslening.

Kapitaalmarkt – Onder de kapitaalmarkt wordt de markt verstaan waarop waardepapieren verhandeld worden met een looptijd van meer dan 1 jaar.

Kapitaalmarktrente – Lange rente.

Kapitaallasten – Som van de afschrijvingen, kosten van huur en lease van kapitaalgoederen en financiële lasten.

Kortlopende schulden – Verplichtingen die in het komende boekjaar moeten worden nagekomen (exclusief schulden uit hoofde van bekostiging).

Kortlopende schulden aan kredietinstellingen – Verplichtingen bij kredietinstellingen. Een kredietinstelling is een bedrijf met rechtspersoonlijkheid dat zich hoofdzakelijk bezig houdt met financiële bemiddeling, dat wil zeggen het aantrekken, omzetten en uitzetten van financiële middelen.

Langlopende schulden – Verplichtingen die voor een periode langer dan een jaar zijn aangegaan en waarvan de omvang vaststaat.

Macrobeheersinstrument – Schulden uit hoofde van macrobeheersinstrument. Het macrobeheersinstrument wordt door de minister van VWS ingezet om overschrijdingen van het macrokader zorg terug te vorderen bij instellingen voor medisch specialistische zorg.

Nominale rente – De marktrente, die wordt gevormd door de reële rente en het verdisconteerde inflatiepercentage.

Normrente – Door de NZa vergoede rente aan zorginstellingen.

Overige bedrijfslasten – Totale bedrijfslasten inclusief financiële lasten, exclusief afschrijvingen en huur/lease kapitaalgoederen.

Reële rente – Rente gecorrigeerd voor de inflatie. (Reële rente = Nominale rente -/- inflatie).

Schulden uit hoofde van bekostiging – Schulden uit hoofde van financieringsoverschot, transitieregeling medisch specialistische zorg, honorariumplafond en macrobeheersinstrument.

Totale bedrijfsopbrengsten – De opbrengsten uit de eigenlijke bedrijfsvoering, i.c. de verkopen van goederen en diensten, alsmede de waarde van voorraadmutaties, geactiveerde productie voor het eigen bedrijf, subsidies en schade-uitkeringen.

Totale bedrijfskosten – De kosten die zijn gemaakt om de bedrijfsopbrengsten te realiseren, te weten de inkoopwaarde van de omzet, de arbeidskosten, de afschrijvingen op vaste activa en de zogenaamde overige bedrijfskosten.

Transitieregeling medisch specialistische zorg – De schulden uit hoofde van de transitie-regeling medisch specialistische zorg betreft het verschil tussen de gerealiseerde omzet uit prestatiebekostiging en de omzet die behaald zou zijn onder de oude bekostigings-systematiek.

Voorzieningen – Onderdeel van het vreemd vermogen waarvan de omvang of het moment van afwikkeling onzeker is, bijvoorbeeld reorganisatievoorzieningen.

Werkelijke rente – De rente die zorginstellingen werkelijk hebben betaald. Dit in tegenstelling tot de normrente.

Trefwoorden

- Rente;
- Zorginstellingen;
- Wlz;
- AWBZ;
- Werkelijke lasten;
- NZa;
- Langlopende leningen;
- Kortlopende schulden;
- Vastgoed.

Afkortingen

ABR – Algemeen Bedrijven Register van het CBS, gebaseerd op het Handelsregister van de KvK.

AWBZ – Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten – Tot 2015 de wettelijke verzekering voor de kosten van langdurige zorg aan mensen met een ernstige beperking door ouderdom, een chronische ziekte, een handicap of langdurige psychische problemen. Iedereen die in Nederland woonde of werkte, was automatisch verzekerd voor deze zorg. Vanaf 2015 wordt de voormalige AWBZ-zorg gefinancierd uit andere wetten: de Wet langdurige zorg (Wlz), Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Zorgverzekeringswet (Zvw) en Jeugdwet.

CIBG – Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg. Het CIBG is een uitvoeringsorganisatie van het ministerie van VWS. De organisatie startte in 1995 en is sinds 2003 een zelfstandige uitvoeringsorganisatie

DNB – De Nederlandsche Bank.

GGZ – Geestelijke gezondheidszorg (inclusief verslavingszorg) – Psychiatrische ziekenhuizen, Riagg's, RIBW's en geïntegreerde instellingen. Vanaf 2015 wordt uitsluitend de populatie GGZ met overnachting gevolgd.

GHZ – Gehandicaptenzorg – Dagverblijven en tehuizen.

NZa – Nederlandse Zorgautoriteit.

SBI – StandaardBedrijfsIndeling – De SBI is gebaseerd op de indeling van de Europese Unie (Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté Européenne, afgekort: NACE) en op die van de Verenigde Naties (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, afgekort: ISIC). Deze indelingen worden ongeveer

eens in de 15 jaar geactualiseerd. De structuur van de SBI bestaat uit vijf cijfers, waarbij de eerste vier cijfers, op een aantal uitzonderingen na, gelijk zijn aan de NACE. Op het niveau van de afdelingen, aangegeven door twee cijfers, komen SBI en NACE overeen met de ISIC.

UMC – Universitair Medisch Centrum.

VVT – Verpleging, Verzorging en Thuiszorg – Concerns zijn ten behoeve van dit onderzoek in de sector Thuiszorg (T) geplaatst als meer dan 50 procent van het totale Wlz-budget van het concern bestaat uit Wlz-budget extramurale verpleging en verzorging. De overige concerns zijn toegerekend aan de sector V&V.

VWS – Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

V&V – Verpleging en Verzorging.

Wlz – Wet langdurige zorg – Wettelijke verzekering voor de kosten van langdurige zorg en verblijf voor kwetsbare ouderen en mensen met een beperking. Het gaat om personen die blijvend 24 uur per dag zorg in de nabijheid en/of permanent toezicht nodig hebben. De Wlz verving per 1 januari 2015 de AWBZ.

ZKH – Ziekenhuizen; Academische, algemene en categorale ziekenhuizen en revalidatie-instellingen.

Zvw – Zorgverzekeringswet – Wet die een verplichte basisverzekering regelt voor kortdurende, op genezing gerichte zorg voor iedereen die rechtmatig in Nederland woont of hier loon- of inkomstenbelasting betaalt. Deze wet is op 1 januari 2006 in werking getreden en vervangt o.a. de Ziekenfondswet (ZFW).

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2018-2019	2018 tot en met 2019
2018/2019	Het gemiddelde over de jaren 2018 tot en met 2019
2018/'19	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2018 en eindigend in 2019
2016/'17-2018/'19	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2016/'17 tot en met 2018/'19

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontwerp

Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70

Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2019.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.